T.C. İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OFİS MOBİLYALARININ MODERNİZM SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİ

Merve Nur YAVUZ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çınar NARTER

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İÇ MİMARLIK ve ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İSTANBUL - 2021

KABUL VE ONAY SAYFASI

Merve Nur YAVUZ tarafından hazırlanan **"Ofis Mobilyalarının Modernizm Sürecindeki Gelişimi"** adlı tez çalışması 09/07/2021 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri önünde başarı ile savunularak, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	**Dr. Öğr. Üyesi Çınar NARTER** İstanbul Ticaret Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr Üyesi Leyla SURİ** İstanbul Ticaret Üniversitesi	.....
Jüri Üyesi	**Dr. Öğr. Üyesi Selin ÜST** Özyeğin Üniversitesi	.....

Onay Tarihi: 29.07.2021

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsünün 29.07.2021 tarih ve 2021/317 numaralı Yönetim Kurulu Kararının 2. maddesi gereğince, ders yüklerini ve tez yükümlülüğünü yerine getirdiği belirlenen "Merve Nur YAVUZ" adlı öğrencinin mezun olmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Necip ŞİMŞEK
Enstitü Müdürü

AKADEMİK VE ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

29/07/2021

Merve Nur YAVUZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu	1
1.2. Çalışmanın Amacı	2
1.3. Çalışma Planı	2
1.4. Çalışma Yöntemi	4
1.5. Bölüm Özeti	4
2. LİTERATÜR ÖZETİ	5
3. MODERNİZM SÜRECİ	6
3.1. Modernizmin Tarihsel Süreci	6
3.1.1. Modernizmin temeli: Endüstri Devrimi	6
3.1.1.1. Arts and Crafts akımı	9
3.1.1.2. Art Nouveau akımı	10
3.1.2. Modernizmi hazırlayan etkenler	11
3.1.2.1. Ekonomik etkenler	12
3.1.2.2. Sosyal etkenler	12
3.1.2.3. Teknolojik etkenler	12
3.1.3. Modernizmin doğuşu	13
3.1.4. Modernizm süreci	15
3.1.4.1. Bauhaus	15
3.1.4.2. Art Deco	18
3.1.4.3. Pop Art	19
3.1.4.4. Post Modernizm	21
3.1.5. Modernizmde 90'lı yıllar	23
3.2. Modernizmin Çağdaş Tasarıma Etkisi	24
3.3. Bölüm Özeti	26
4. MODERNİZMDE OFİS MOBİLYALARI	27
4.1. Ofis Mekanları ve Kurgu Tipleri	27
4.1.1. Modernizm öncesi ofis mekanları	28
4.1.2. Modernizm sürecinde ofis mekanları	29
4.1.3. Ofis mekanlarının kurgu tipleri	32
4.1.3.1.. Hücre tipi ofisler	32
4.1.3.2. Açık ofisler	32
4.1.3.3. Modüler ofisler	33
4.1.3.4. Hız ve faaliyete dayalı ofisler	34
4.1.4. Ofis mekanlarının kullanım gereksinimleri	35
4.2. Mobilya Olgusu ve Tanımlar	36
4.2.1. Mobilya nedir?	37
4.2.2. Ofis mobilyası nedir?	38
4.2.2.1. Çalışma ortamlarıyla mobilyanın ilişkisi	40
4.3. Modernizmde Ofis Mobilyaları ve Özellikleri	41

4.3.1. Strüktürel özellikler 46
4.3.2. Komponent özellikler 47
4.3.3. Malzeme teknolojilerinin gelişiminin ofis mobilyasına etkisi ... 49
4.3.4. Ürün-kullanıcı açısından özellikleri 51
4.4. Bölüm Özeti 51
5. OFİS MOBİLYALARININ MODERNİZM SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİNE DAİR İNCELEMELER 52
5.1. Modernizmde Ofis Mobilyaları Örnekleri ve İncelemeleri 52
5.2. Film İncelemeleri 61
5.2.1. Play Time filmi 61
5.2.2. Mon Oncle filmi 73
5.3. Modernizm Döneminin Farklı Tasarım Dallarına Yansımaları 85
5.4. Bölüm Özeti 90
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 91
KAYNAKLAR 97
ÖZGEÇMİŞ 103

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OFİS MOBİLYALARININ MODERNİZM SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİ

Merve Nur YAVUZ

İstanbul Ticaret Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

Danışman: Dr.Öğr. Üyesi Çınar NARTER
2021, 103 sayfa

Modernizm akımı; sanat tarihinde birçok akım var olmasına rağmen, günümüzde etkilerinin sürdüğü tek akımdır. Endüstrileşmeyle gelişen bu akımda birçok sanat eserleri ortaya çıkmıştır. Ancak mobilya tasarımları, halkın ilgisini daha çok çekmiş, sürekli gündemde kalmayı başarmıştır. 'Sanat herkes içindir' mottosuyla üretilen, sınıf ayrımı yapmayan bu tasarımların birçoğu ekol olmuşlardır.

Bu dönemde oluşan nüfus yoğunluğu ve gelişen teknolojik faaliyetler ofis mekanlarına ihtiyacı beraberinde getirmiş, böylelikle ofis mobilyası sektörü doğmuştur. Modernizm döneminde tasarlanan ve günümüzde hala satışı devam eden ofis mobilyası tasarımları görülmektedir. Tez çalışmasında; bu mobilyalar, özellikleriyle birlikte görseller üzerinden değerlendirilip yorumlanmıştır. Aynı zamanda modernizmin gelişim sürecinde yaşamış yönetmenlerden, Jaques Tatti'nin Play Time ve Mon Oncle filmlerindeki tasarımlar, film sahneleri üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modernizmde ofis mobilyası, modernizm süreci, ofis mekan kurguları, ofis mobilyaları, ofis mobilya özellikleri.

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

THE DEVELOPMENT OF OFFICE FURNITURE IN MODERNISM

Merve Nur YAVUZ

İstanbul Commerce University
Graduate School of Applied and Natural Sciences
Department of Interior Architecture and Environmental Design

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Çınar NARTER
2021, 103 pages

Modernism movement; although there are many currents in the history of art, it is the only current whose influence continues today. In this trend, which developed with industrialization, many works of art have emerged. However, furniture designs attracted more attention of the public and managed to stay on the agenda. Many of these designs, which are produced with the motto "Art is for everyone" and do not discriminate, have become trends.

The population density and developing technological activities in this period brought the need for office spaces, thus the office furniture industry was born. Office furniture designs that were designed during the modernism period and still continue to be sold today are seen. In the thesis study; These furnitures, together with their features, have been evaluated and interpreted through visuals. At the same time, the designs in the films Play Time and Mon Oncle by Jaques Tatti, one of the directors who lived in the development process of modernism, were examined through movie scenes.

Keywords: Modernism process, office furniture, office furniture in modernism, office furniture specifications, office space setups.

TEŞEKKÜR

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Çınar NARTER'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yürütülmesinde yardımlarını gördüğüm Fen Bilimleri Enstitüsü görevlilerine ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammet CEYLAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm arkadaşlarıma ve tez dönemini sorunsuz atlatmama yardımcı olan, motive olmamda büyük rolü olan dönem arkadaşlarım Derya Gül KUNDAKTEPE, Gamze AYCAN ve Niyazi Burak ÖZBİLGİÇ'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında beni yalnız bırakmayan ve destek olan babam Hikmet YAVUZ, annem Aysel YAVUZ, abilerim Volkan YAVUZ ve Talip YAVUZ, ablalarım Fatma YAVUZ ve Elif YAVUZ, yeğenlerim Ömer Mahir ve Meryem Nil'e sonsuz sevgilerimi sunarım.

Merve Nur YAVUZ
İSTANBUL, 2021

ŞEKİLLER

Sayfa

Şekil 3.1. Buhar makinesi muciti James Watt 7
Şekil 3.2. Buhar makinesi 7
Şekil 3.3. Richard Trevithick tarafından İngiltere'de icat edilen buharlı lokomotif 8
Şekil 3.4. Thonet kardeşlerin tasarladığı sandalye 9
Şekil 3.5. William Morris 10
Şekil 3.6. W. Morris sandalye tasarımı 10
Şekil 3.7. Art Nouveau dolap tasarımı 11
Şekil 3.8. Art Nouveau berjer tasarımı 11
Şekil 3.9. Kırmızı ve mavi sandalye 14
Şekil 3.10. Le Corbusier şezlong tasarımı 14
Şekil 3.11. Konstrüktivist salıncak tasarımı örneği 15
Şekil 3.12. Walter Gropius ve Bauhaus Sanat Okulu (Dessau, Almanya) 16
Şekil 3.13. Le Corbusier tasarımı koltuk 18
Şekil 3.14. Mis Van Der Rohe tasarımı Barcelona Chair 18
Şekil 3.15. 1925'de, Andre Groult'un tasarladığıı Art Deco dolap 18
Şekil 3.16. Art Deco Kulüp sandalyesi 19
Şekil 3.17. Émile-Jacques Ruhlmann'ın tasarladığı dolap 19
Şekil 3.18. Allen Jones tasarımı masa 20
Şekil 3.19. Tomato Chair adlı oturma elemanı 20
Şekil 3.20. Verner Panto sandalye tasarımı 20
Şekil 3.21. Castiglioni sandalye 21
Şekil 3.22. Peter Shire, oturma elemanı tasarımı 22
Şekil 3.23. Frank Gehry tasarımı oturma elemanı 22
Şekil 3.24. Ikea felsefesiyle alakalı bir karikatür örneği 25
Şekil 3.25. Zaha Hadid, masa ve oturma elemanı tasarımı 25
Şekil 3.26. Karim Rashid, koltuk tasarımı 26
Şekil 4.1. Uffizi Palazzo 28
Şekil 4.2. Uffizi binasının planı 28
Şekil 4.3. The Admiralty Office binası 29
Şekil 4.4. Admiralty Office planı 29
Şekil 4.5. Empire State binası 30
Şekil 4.6. Empire State Kat planı 30
Şekil 4.7. Johson's Wax Binası 31
Şekil 4.8. Johson's Wax Binası açık ofis bloğu 31
Şekil 4.9. One Shelley Sokak Ofisi iç mekan tasarımı 31
Şekil 4.10. Hücre tipi ofis planı örneği 32
Şekil 4.11. Taylorizm sistemiyle çalışılan açık ofis görseli 33
Şekil 4.12. Açık ofis planı örneği 33
Şekil 4.13. Modüler ofis kurgu tipi örneği 34
Şekil 4.14. Moskova Google ofisi kat planı 34
Şekil 4.15. İlk dönem 36
Şekil 4.16. Gelişim Dönemi 36
Şekil 4.17. Çağdaş Dönem 36
Şekil 4.18. Sekretaire masa örneği 38
Şekil 4.19. Thomas Sheraton tasarımı Regency yazı masası 39

Şekil 4.20. Taylorizm sistemiyle çalışan bir ofis örneği 41
Şekil 4.21. Empire State binasındaki ilk ofis örneklerinden biri. 42
Şekil 4.22. The Johnson Wax şirketi açık ofis mobilya kullanımı örneği 43
Şekil 4.23. Burolandschaft stili ofis mekanı 43
Şekil 4.24. Modüler ofislerde mobilya kullanımı örneği 44
Şekil 4.25. Günümüz ofislerinde mobilya kullanımı örneği. 45
Şekil 4.26. Marcel Breuer tasarımı ofis sandalyesi 46
Şekil 4.27. Charlotte Perriand tasarımı ofis çalışma masası 47
Şekil 4.28. Pierre Jeanneret tasarımı ofis dolabı 48
Şekil 4.29. Walter Gropius'a ait yazı masası tasarımı. 48
Şekil 4.30. Gotik dönem çalışma masası ve sandalyesi 50
Şekil 4.31. Modernizm dönemi çalışma masası ve sandalyesi 50
Şekil 5.1. Rietveld Schröder Evi'ndeki çalışma odası 52
Şekil 5.2. Gerrit Rietveld tasarımı Zig-Zag sandalye 53
Şekil 5.3. Gerrit Rietveld tasarımı Steltman sandalye 54
Şekil 5.4. Marcel Breuer ve tasarımı; Wassily Koltuk 54
Şekil 5.5. Walter Gropius tasarımı çalışma masası ve sandalye tasarımı .. 55
Şekil 5.6. Walter Gropius tasarımı koltuk 56
Şekil 5.7. Le Corbusier sandalye tasarımları 57
Şekil 5.8. Charlotte Perriand ve ofisi. 57
Şekil 5.9. Charles ve Ray Eames tasarımı Lounge Chair 58
Şekil 5.10. Charles ve Ray Eames tasarımı PACC ofis sandalyesi 59
Şekil 5.11. Dublin'de bulunan Google Ofisi 60
Şekil 5.12. İstanbul'da bulunan Sahibinden.com ofisi 60
Şekil 5.13. Havalimanı sahnesi, bekleme alanı 62
Şekil 5.14. Havalimanı sahnesi, karşılama alanı 62
Şekil 5.15. Dış mekan sahnesi 63
Şekil 5.16. Ofis mekanı güvenlik görevlisi sahnesi 63
Şekil 5.17. Ofis mekanı, bekleme odası sahnesi 64
Şekil 5.18. Ofis mekanı, koltuk inceleme sahnesi 64
Şekil 5.19. Ofis mekanı, asansör sahnesi 65
Şekil 5.20. Ofis mekanı, toplantı odası sahnesi 65
Şekil 5.21. Ofis mekanı, Modüler tipli çalışma alanı sahnesi 66
Şekil 5.22. Fuar alanı, mobilya standı sahnesi 67
Şekil 5.23. Fuar alanı, ofis mobilyası sahnesi 67
Şekil 5.24. Fuar alanı, çöp kovası sahnesi 68
Şekil 5.25. Turizm acentesi sahnesi 69
Şekil 5.26. Ev sahnesi 69
Şekil 5.27. Ev sahnesi 70
Şekil 5.28. Restoran mekanı, kapı sahnesi 71
Şekil 5.29. Restoran mekanı, sandalye sahnesi 71
Şekil 5.30. Restoran mekanı, tavan yıkılma sahnesi 72
Şekil 5.31. Sokak lambası sahnesi 73
Şekil 5.32. Arpel ailesinin evi ve mahallesi 74
Şekil 5.33. Bay Hulot'un evi ve mahallesi 75
Şekil 5.34. Balık formlu fiskiye 75
Şekil 5.35. Arpel ailesinin salonu 76
Şekil 5.36. Arpel villasının dış mekanı 76
Şekil 5.37. Arpel villasının mutfağı 77

Şekil 5.38. Ofis sahnesi 77
Şekil 5.39. Ofis odası sahnesi 78
Şekil 5.40. Bay Arpel'in ofis odası 79
Şekil 5.41. Fabrikanın bekleme alanı 79
Şekil 5.42. Bay Hulot'un çalıştığı sandalye 80
Şekil 5.43. Fabrika ve Okul binası 80
Şekil 5.44. Arpel villasına gelen konuklar 81
Şekil 5.45. Boru patlama sahnesi 82
Şekil 5.46. Garaj kapısı sahnesi 82
Şekil 5.47. Arpel villasında bulunan divan 83
Şekil 5.48. Sant Elia'nın çizimi 86
Şekil 5.49. Villa Savoye 87
Şekil 5.50. Max Beckmann'a ait The Night isimli resim 87
Şekil 5.51. Henry Moore'a ait, Uzanan Figür isimli Heykel 88
Şekil 5.52. Piet Mondrian Kompozisyon Tablosu 89
Şekil 5.53. Laszlo Moholy-Nagy Büyük demiryolu resmi 89
Şekil 6.1. Pandemi öncesi ofis planı 95
Şekil 6.2. Pandemi sonrası ofis planı 95

ÇİZELGELER

Sayfa

Çizelge 1.1. Çalışma Planı 2
Çizelge 5.1. Play Time ve Mon Oncle filmlerinin tasarım analizi 84

1. GİRİŞ

Modernizmin başlangıcı olan endüstrileşmeyle birlikte; malzeme çeşitliliği, seri üretim ve yeni iş kolları oluşmuş, dolayısıyla da yeni çalışma mekanlarına ihtiyaç doğmuştur. Bunun sonucunda da, ofis mobilyası ismiyle yeni bir sektör doğmuştur.

1.1. Çalışmanın Konusu

Endüstri devriminin başlamasıyla dünyada yeni bir düzen hakim olmaya başlamıştır. Bu düzen, ekonomik, siyasi, sanatsal, insani, ve benzeri bütün olguları değiştiren bir devrimdir.

Bu dönemde birçok sanat akımları ortaya çıkmıştır. Ancak bu çalışma, 'Modernizm' dönemi ölçeğinde ele alınmıştır. Modernizmin tasarım mottosunda, işlevsellik, sadelik, her kullanıcıya ulaşabilme, geometri ve genellikle doğadan esinlenme vardır.

Endüstri devriminde yeni iş kollarının oluşumu, çalışma mekanlarına ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Ofis mekanlarının sayılarının artışı yine bu dönemde olmuştur. Bireysel alanlardan, toplu çalışma alanlarına dönülmüş, ofis mekanlarının kurgu tiplerinde alternatifler meydana gelmiştir.

Ofis mekanlarının kullanım gereksinimleri mobilyada çeşitlilik olmasına sebep olmuştur. Banko, toplu çalışma masaları, toplantı masaları, ergonomik çalışma sandalyeleri ve benzeri ofis mekan ihtiyaçlarının getirdiği mobilyalar bu dönemde ortaya çıkmıştır. Ofis Mobilyaları, modernizm döneminde, sanatçıların stillerini en fazla gösterebildikleri elemanlar olmuştur.

Bu çalışmada, ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimi, görsel örneklerle desteklenmiş, incelemeler üzerinden değerlendirilmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Sanat tarihinde birçok çağ, akım ve stiller yer almasına rağmen, modernizm akımı günümüzde etkilerinin sürdüğü tek akımdır. Bu sebep, bizlere modernizm döneminin sanat tarihi açısından önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

Modernizm döneminde gelişen ofis mekanları ve bununla birlikte çeşitlenen ofis mobilyaları birbirinden ayrı olarak birçok kez tez, makale ve kitap konusu olmuştur. Ancak bu çalışmada, geçmişten günümüze veriler toplanarak, birlikte incelenmek istenmiştir. Modernizmin, ofis mobilya incelemeleri, film incelemeleri ve farklı sanat dalları incelemeleriyle birlikte; konu ile alakalı literatürdeki bilgilerin bir araya getirilerek görseller üzerinden yorumlanması ve değerlendirilmesi; böylelikle gelecek çalışmalara ışık tutması amaçlanmıştır.

1.3. Çalışma Planı

Çizelge 1.1. Çalışma Planı

Ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimini incelemek için; gerekli kaynak taramaları yapıldıktan sonra içerik için çalışma planı oluşturuldu (Çizelge

1.1). Böylelikle araştırma sınırlandırılarak, çalışmada gereksiz ve kalabalık bilgilerden kaçınılmak istenildi.

Ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimini irdelemek amacıyla, bu tez çalışması altı bölümde ele alınmıştır.

Birinci bölümde, çalışmanın, konusu, amacı, planı, yöntemi ele alınmıştır.

İkinci bölümde, konu ile alakalı literatür incelemeleri yapılıp bu çalışmanın literatürdeki yeri belirlenmiştir.

Üçüncü bölümde, modernizm süreci incelenmiştir. Modernizm öncesi dönem, modernizmi hazırlayan etkenler, modernizmin doğuşu, gelişim süreci olmak üzere tüm tarihsel süreç anlatılmıştır. Modernizmle doğan akımlar ve günümüze kadar olan süreç bu bölümde ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, modernizm dönemindeki ofis mobilyaları ele alınmıştır. Öncelikle modernizm öncesi ve sonrası ofis mekanları, ofis kurgu tipleri ve ofis mekanlarının gereksinimleri ele alınmış, mobilya olgusu ve tanımlarından bahsedilmiştir. Sonrasında ise ofis mobilyalarının özelliklerine değinilmiştir.

Beşinci bölümde, yapılan tüm araştırmalara dayanarak, ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimine dair incelemeler yapılmıştır. Modernizmin, ofis mobilyaları örnekleri, sinema filmleri ve farklı tasarım dallarındaki yansımaları incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Altıncı bölüm olan son bölümde ise; sonuç ve öneriler kısmına yer verilip, araştırma tamamlanmıştır.

Bu çalışmada her bölüm için bölüm özeti oluşturulmuş, genel bir bölüm değerlendirmesi yapılmıştır.

1.4. Çalışma Yöntemi

Çalışma kapsamında literatür taraması yapılarak, konu ile ilgili makaleler, tezler, kitaplar ve dergiler temin edilmiştir.

Kaynak taramaları doğrultusunda edinilen bilgilerle, modernizm dönemindeki ofis mobilyaları; ünlü mobilya tasarımları üzerinde, ekoller üzerinde, Play time ve Mon Oncle filmlerinin sahnelerinde incelenerek yorumlanmıştır.

Bu çalışmalar doğrultusunda bir sonuca ulaşılmış ve ofis mobilyasıyla alakalı geleceğe dair senaryo kurgulanmıştır.

1.5. Bölüm Özeti

Bu bölümde, tez çalışmasının içeriğini, okuyucunun kavrayabilmesi adına, çalışmanın; konusu, amacı, planı, yönteminden bahsedilmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Bu çalışmada; ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimi ele alınmıştır. Konu ile alakalı literatür araştırması yapıldığında tez konusunun tamamıyla alakalı önceden yapılmış bir çalışma olmadığı görülmektedir. Ancak, anahtar kelimeler üzerinden araştırma yapıldığında birçok kaynağa ulaşılmıştır. Bunlardan bazılarını incelemek gerekirse;

Biçer (2006)'in yazmış olduğu yüksek lisans tezinde; çağdaş tasarımın kaynağını kavrayabilmek adına, endüstri devrimi ve modernizm sürecinden bahsedilmiştir. Endüstri devriminden günümüze kadar olan süreçteki, farklı sanat dallarından tasarımlar incelenmiş, çağdaş tasarımlarla karşılaştırmalar yapılmıştır.

Koç, Ertaş, ve Konakoğlu (2017)'nun yazmış olduğu makalede; modernizme dayalı bauhaus akımının oluşum süreci ele alınmış; bu akımda tasarlanan trend mobilyalar görseller üzerinden incelenmiştir. Modernizm döneminin devamında gelen Arts and Crafts ve Art Nouveau akımlarından da bahsedilip, Bauhaus dönemi mobilyalarıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

Eker (2002)'in yazmış olduğu yüksek lisans tezinde; öncelikle, ofis mekanlarının tarihsel süreçleri ofis tasarım kriterleriyle birlikte ele alınmıştır. Sonrasında ofis içi ekipmanlar incelenerek, ofis mobilyası üzerinde durulmuştur. Ofis mekanları ve ofis mobilyasında gelinen son noktaya değinilip, çalışma istasyonu önerisinde bulunulmuştur.

Şener ve Şenyurt (2015)'un yazdığı makalede ise; Fransız yönetmen Jacques Tatti'nin Play time filmi üzerinden 1960'lı yıllara dair değerlendirmeler yapılmıştır. Filmdeki mekanlar analiz edilerek, modern mimarlık kavramı üzerine eleştirel bir bakış açısı oluşturulmak istenmiştir.

Yapılan okumalardan edinilen bilgiler doğrultusunda, bu tez çalışması; Modernizmle alakalı çalışmalarla, ofis mobilyaları ile alakalı çalışmalar arasında köprü olmuştur.

3. MODERNİZM SÜRECİ

Modern sözcüğü bugün 3 değişik anlamda kullanılmaktadır:

1) Şimdiki zamana, içinde bulunulan çağa veya nispeten bir döneme ait veya uygun olan; yaşamları çağa uygun, yeni, asri anlamda: Modern. Halbuki bugün bu terimin yerini çağdaş (contemporaine) sözcüğü almıştır. Bugünün çağdaş sanatı ise postmodern sanattır.

2) Larousse ansiklopedisinin bir maddesinde modern sözcüğü için tarihsel bir açıklama yer almaktadır:
– 1815 yılından sonraki sanatçılar için, "modern sanatçı";
– 1815 yılından önceki sanatçılar için, "eski sanatçı" deyimi kullanılıyordu.

3) Bilimsel olarak kullandığımız modern terimi ise: Kapitalist alt yapının gelişerek yeni bir nitelik kazanması ile emperyalizme dönüşmesi (buhar makine fabrikalarının yerini elektrik makine fabrikalarına bırakması) sonucu, üstyapı olan sanatın da gerçekçilikten modern sanata dönüşmesi: 1884-1886 yıllarında modernizmin başlaması (Demirkol, 2008).

3.1. Modernizmin Tarihsel Süreci

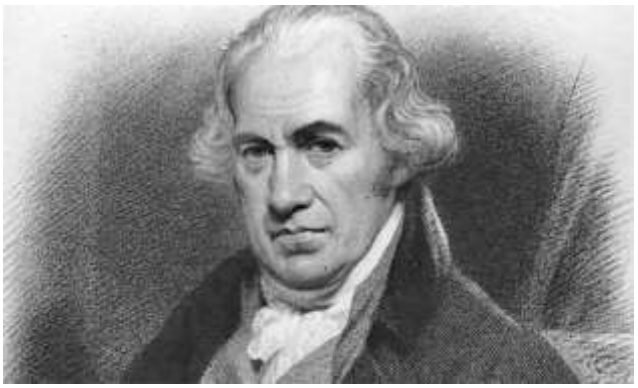
Herhangi bir akıma ait tasarıma bakıldığında, stilinden veya anlatım dilinden tanıyabilmek için o akımın sürecini iyi bilmek gerekir. Tez çalışması modernizm dönemi kapsamında ele alındığından; öncesi ve sonrası tarih süreçleri, bu başlıkta alt bölümlere ayrılarak analiz edilmiştir.

3.1.1. Modernizmin temeli: Endüstri devrimi

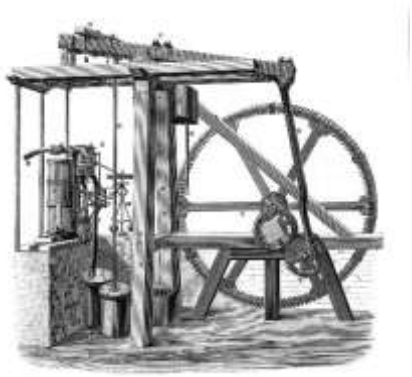
Endüstri devrimi (bilinen diğer adıyla 'Sanayi Devrimi'), 18. yüzyılda İngiltere'de başlamış sonrasında tüm dünyaya hakim olmuştur. Bu devrim; ekonomide, iş gücünde, politikada, sanatta ve sosyo-kültürel düzende köklü bir değişime sebep olmuştur. Toplumların bu düzene alışması yıllarca sürmüştür.

Endüstri deviriminin doğuş sebepleri;

- Hızlı nüfus artışı
- Kırsaldan kentlere göç
- Orta sınıfın ekonomik gücünün artması
- Teknolojideki gelişmeler
- İngiltere-Fransa arasındaki savaşta (Plessey Savaşı), İngilterenin savaş ganimetleriyle ekonomik büyüme sağlaması
- İngiltere'nin buhar makinesini icat etmesidir. (Şekil 3.1; Şekil 3.2)

Şekil 3.1. Buhar makinesi muciti James Watt (Elektromanyetix, 2018)

Şekil 3.2. Buhar makinesi (Tubitak, 2019)

Endüstri devriminin başlamasıyla, icat edilen makineler imalat alanı üzerine geliştirilmiştir. Bununla birlikte fabrikalar kurulmuş, yeni iş alanları oluşturulmuştur. Kırsal topluluklar, işlerini makineler ele geçirdiği için fabrikaların kurulduğu kentlere göç etmişlerdir. Göçün başlaması taşımacılıktaki gelişmeye (Şekil 3.3), taşımacılıktaki gelişim fabrikaların sayılarının artışına, fabrikaların artışı üretim artışına, üretim artışı tüketim artışına, tüketim artışı daha çok fabrikaların kurulmasına sebep olmuş, bu döngüde endüstri devrimi büyüyerek tüm Avrupa'ya yayılmıştır.

Şekil 3.3. Richard Trevithick tarafından İngiltere'de icat edilen buharlı lokomotif (Kimnezamanicatetti, 2015)

Bu dönemde, makine sayılarının çoğalması el işçiliğini geri planda bırakmıştır. Seri üretimden dolayı, ürünler düşük maliyete üretilmiş ve satılmış, böylelikle sanata verilen değer azalmıştır. Bu durum o dönem sanatçılarının ikiye bölünmesine neden olmuştur. Bir kısım teknolojinin faydalarından yararlanırken, diğer kısım ise teknolojik gelişmeleri tamamen yok saymışlardır ancak bu çok uzun sürememiştir. Yeni düzende birçok yeni tasarımcılar ve tasarımlar ortaya çıkmış, endüstri tasarımcıları, endüstri tasarımları kavramları oluşmuştur.

Endüstri devriminin tasarım anlayışında, gereksiz süslemeden kaçınma, fonksiyonellik, işlevsellik, depolanabilirlik, doğanın ana hatlarından ve renklerinden esinlenme görülmektedir.

Kentlerde oluşan nüfus yoğunluğu yeni yapılara ihtiyacı doğurduğu için küçük apartman daireleri inşaa edilmiştir. Bu küçük daireler nedeniyle ilk kez o dönemin mobilya tasarımlarında, portetiflik, katlanabilirlik, işlev değiştirebilirlik gibi fonksiyonlar eklenmiştir (Şekil 3.4). Katlandığında gösterişli bir dolap ya da piyano gibi görünen yataklar, çeşitli yöntemlerle büyüyüp küçülebilen yemek masaları yaygındır. Konut kiralama olgusu da giderek arttığından eşyaların taşınabilme kolaylığı önemlidir (Boyla, 2012).

Şekil 3.4. Thonet kardeşlerin tasarladığı sandalye (Wordpress, 2015)

Orta sınıfın gelir düzeyinin artmasıyla birlikte süslü, gösterişli tasarımlara ilgi -seri üretimden dolayı geri planda tutulsa da- azalmamış, bu durum yeni sanat akımlarının doğmasına sebebiyet vermiştir. Bunlar; Arts and Crafts akımı, Art Nouveau akımı ve Modernizm akımıdır.

3.1.1.1. Arts and Crafts akımı

Sanat ve el sanatları anlamına gelen bu akım, isminden de anlaşıldığı üzere, el işçiliğinin gerçek sanat olduğunu benimseyen bir akımdır. 19. Yüzyılın sonlarına doğru oluşan bu akım, endüstrileşmenin ruhsuz, basit ve ucuz tasarımlarına karşı ortaya çıkmıştır. Oluşumun temelinde özellikle günlük kullanım nesneleri üzerinde çalışarak taklitçilikten uzak "özgün eserler" yaratmayı hedefleyen bir düşünce sistemi bulunuyordu. Grafik, kumaş, desen, duvar kâğıdı, seramik ve mobilya tasarımı ilgilendikleri alanların önemli bir kısmını oluşturuyordu (Yararel, 2013).

Bu akımın kurucusu William Morris'tir (Şekil 3.5). Morris and Company adıyla kurduğu firmasında, geleneksel el işçiliğiyle, genellikle ahşap malzemeyle, gelenekçi üretimler yapmıştır. Firmasında, emeğin hakim olduğu, tek ve uzun zamanda üretilebilen dolayısıyla pahalı ürünler bulunmaktaydı (Şekil 3.6). Bu sebeple Morris, endüstrinin faydalarından yararlanmayı reddettiği için; bu akım, halkın seri üretime talebi yüzünden arka planda kalmıştır. Bu akımın, birinci dünya savaşı sonrasına kadar etkileri sürmüştür.

Şekil 3.5. William Morris (Wikipedia, 2010)

Şekil 3.6. W. Morris sandalye tasarımı (Artsandcraftshomes, 2018)

2.1.1.2. Art Nouveau akımı

19. yüzyılın sonlarına doğru, Avrupa'da ortaya çıkan bu akımda sanatçılar, Arts and Crafts akımı gibi el işçiliğini savunmuşlar ancak endüstrinin faydalarından gerekli durumlarda yararlanmışlardır. Bu akımda, Arts and Crafts'dan farklı olarak gelenekçi tasarımlardan kaçınılmış, çağa uygun el işçiliğinin kullanıldığı tasarımlar ortaya konulmuştur.

Art Nouveau akımı tasarımlarında, doğadan ilham alındığı görülmektedir (Şekil 3.7; Şekil 3.8). Kıvrılan dallar, uzun yapraklar, lale, tavus kuşu, zambak, nilüfer, su sineği, saçları dalgalanan genç kadın figürleri ile birlikte yoğun olarak pastel renkler kullanılıyordu (Yararel, 2013).

Şekil 3.7. Art Nouveau dolap tasarımı (Tasarimakademi, 2018)

Şekil 3.8. Art Nouveau berjer tasarımı (Tasarimakademi, 2018)

Art Nouveau tasarımları o dönemde çok ilgi ve beğeni görmesine rağmen, endüstrinin en önemli malzemelerinden demir kullanımının çoğalmasıyla birlikte bu akıma olan ilgi zamanla azalmıştır. Demir önceleri tasarımda bağlantı elemanı olarak kullanılırken, modernizm dönemine yaklaştıkça, yapı strüktürlerinde, mobilyalarda ana malzeme olarak tercih edilmeye başlamıştır. El işçiliğini savunan bu akımda demir kullanımı pek mümkün olmamıştır. Bu akımın bazı sanatçıları endüstrinin getirilerinden yararlanmaya başlayarak modernizmin temellerini atmışlardır.

3.1.2. Modernizmi hazırlayan etkenler

1914 yılında, 1. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte, her alanda üretim durmuş, fabrikalar, makineler savaş için kullanılmıştır. Savaşla birlikte, kentler yerle bir olmuş, nüfus azalmış, geriye kalan halk ise yoksullaşmıştır. Dolayısıyla sanat ve kültür alanlarında da duraklama dönemine girilmiştir.

Dört yıl süren bu savaştan sonra ortaya çıkan ilk sanatsal hareket modernizm olmuştur. Aşağıda, modernizmi hazırlayan; ekonomik, sosyal ve teknolojik etkenler alt başlıklar olarak incelenmiştir.

3.1.2.1. Ekonomik etkenler

Savaşı kazanan taraftaki Fransa, ekonomisini düzeltmek ve yıkılan kentlerini yeniden inşaa etmek için ilk harekete geçen savaş ülkelerinden birisi olmuştur. Bu toparlanma süreci işçi sınıflarının ve sanatçıların harekete geçmelerine neden olmuştur.

Tüm dünyada dengeler değişmiş, düzen bozulmuştur. Bu yeni düzende en erken toparlayan ülkenin lider olacağı inancıyla, yeni yapılar, yeni iş alanları, yeni tasarım ürünleri tüm hızıyla üretilmeye başlamış; İngiltere liderliğini kaybetmiş, Fransa ve ABD devralmıştır.

3.1.2.2. Sosyal etkenler

Birinci dünya savaşı öncesinde İngiliz sanatçılar; dik başlılık, kendini tüm topluluklardan ve halktan üstün görme haline girmişlerdir. Bu durum, aralarında rekabete sebep olmuş, kendi eserlerinin ömürlerini kısaltmışlardır.

Savaş nedenlerinden birisi olan Fransız ihtilalinde, milliyetçilik vardır. Bu düşünce yapısı Fransız sanatçılarda, 'sanat toplum içindir' anlayışını uyandırmış, yeni bir tasarım stiline yönelmişlerdir. Halkın ihtiyacı, yaşayış tarzları, kültürlerine göre tasarımlar yapılmıştır.

3.1.2.3. Teknolojik Etkenler

Savaş öncesinde sanatçılar teknolojinin imkanlarından yararlanmayı reddettikleri için el işçiliğine yönelmiş, sadece burjuva ve orta sınıf bu tasarımlardan faydalanmıştır. Ancak savaş sonrasında tasarımda eşitlik felsefesiyle ürünler imal edildiğinden, sanatçılar teknolojinin bütün imkanlarından yararlanmıştır. Seri üretim bu dönem için bir ihtiyaç olmuştur. Bu da teknolojinin ve malzemenin daha da gelişmesini ve çeşitlenmesini sağlamıştır.

3.1.3. Modernizmin doğuşu

Modernizm akımının tohumları 20. yüz yılın başlamasıyla atılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Hollanda'da oluşan 'de Stijl' grubunun -aslında 1914-1932 yılları arasında yayınlanmış bir dergi ismi- bu akımın öncüleri olduğu söylenilebilir. Ancak savaşın bitmesiyle birlikte sanat alanında yeniden hareketlenme başladığından bu akım tüm Avrupa'ya yayılmıştır. De Stijl grubu stilinde, avrupanın birçok ülkesinde benzeri gruplar oluşmuştur. Savaş sonrasında ilk kalkınan ülkeler arasındaki Fransa, Le Corbusier ve arkadaşları sayesinde Modernizm akımının doğduğu ülke sayılmıştır.

Modernizmin tasarım felsefesinde, halkın ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayabilme, sadelik, anlaşılabilirlik, ulaşılabilirlik ve eşitçilik vardır. Bu akım sanatçıları, teknolojiden her alanda faydalanmışlar, malzeme kullanımında çeşitlilik getirmişlerdir.

Bu akımın ilk örneklerini gördüğümüz De Stijl grubunun tasarımlarına bakıldığında; düz ve basit kurulumlu, geometrik formlu, ana renklerin hakim olduğu görülmektedir (Şekil 3.9).

Öne çıkan kuralları akla dayalıydı. Duygular değil akıl ön planda olmalıydı. Bilimin ilerlemesiyle insan artık çevresini düzenleyebilecek hale gelmiştir. Yapılan tüm faaliyetler toplumun yararına olmalıdır. El sanatları tamamen bitmeli endüstri hakim olmalıdır. Süs değil tasarım yapılmalıdır. Dürüstlük ön planda olmalı, tasarım açık ve berrak olmalıdır (Biçer, 2006).

Şekil 3.9. Kırmızı ve mavi sandalye (Wikimedia, 2016)

Modernizmin ilk tasarım ürünlerinde, antropometrik ölçüler ve ergonomi göz ardı edilmiştir. İlk örneklerden yola çıkarak; oluşan diğer gruplar, tasarımlarına bu fonksiyonları da eklemişlerdir. Bu gruplardan Fransa'daki Le Corbusier ve arkadaşlarının tasarımlarına bakıldığında insanla uyumluluk görülmektedir. (Şekil 3.10)

Şekil 3.10. Le Corbusier şezlong tasarımı (Socialdesignmagazine, 2014)

Rusya'da oluşan konstrüktivist sanatçı grubu ise, diğer gruplarla aynı felsefesiyle, işçi sınıfı için tasarımlar yaptılar. Bu grup, bir üründeki; malzemeleri, şekilleri, bağlantıları ayrı ayrı ele alıp tasarlamışlardır (Şekil 3.11). Mobilya tasarımlarıyla çıktıkları yolda, stilleri uzun dönemler grafik tasarım alanında kullanılmıştır.

Şekil 3.11. Konstrüktivist salıncak tasarımı örneği (Pinterest, 2021a)

3.1.4. Modernizm süreci

Modernizm döneminin gelişim döneminde sanatçılar, eskinin kaosundan kurtulup geleceğe yönelik hareket etmeye başarmışlardır. Halkın nasıl yaşadığı, neye ihtiyacı olduğu, ne istediğini analiz edip sanatlarını o yönde kullanmışlardır. Kargaşadan, sert çizgilerden kurtulup, insan psikolojisini gözeterek tasarımlar yapmaya başamışlardır. Amaçları aynı olan bu dönemin sanatçıları, tasarım stilleri doğrultusunda farklı sanat akımları oluşturmuşlardır. Bauhaus, Art Deco, Pop Art ve Postmodernizm akımları; modernizm döneminin dört akımıdır.

3.1.4.1. Bauhaus

1919'da Almanya'da, Mimar Walter Gropius tarafından, Bauhaus sanat okulu kurulmuştur (Şekil 3.12). Walter Gropius, okulun bünyesindeki; mimar, ressam, heykeltraş ve farklı sanat dallarından sanatçılarla birlikte, özgürlükçü ve tüm dünya görüşüne hitap edecek sanat eserleri üretmeyi amaçlamışlardır. Bu okuldan çıkan bütün eserler o dönemin ve hatta günümüzün ekolleri olmuşlardır.

Şekil 3.12. Walter Gropius ve Bauhaus Sanat Okulu (Dessau, Almanya) (Addo, 2019)

Bauhaus, modernizmin mottosunda hareket etmiş, sanat ile zanaatı doğru harmanlamış, her eseri kendi alanının sanatçısına bırakmıştır. Bu nedenle halkın çoğunluğu ve dönemin sanatçıları tarafından beğeni toplamıştır.

Walter Gropius Bauhaus için manifesto düzenlemiştir ve o manifesto şöyledir;
Tüm yaratıcı faaliyetlerin nihai amacı inşadır! Binaların dekorasyonu bir zamanlar güzel sanatların en soylu işlevi ve güzel sanatlar ise muazzam mimari için elzem idi. Günümüzde güzel sanatlar ve mimari hoşnut bir tecrit halinde varlığını sürdürüyor ve ancak zanaatkârların bilinçli iş birliğiyle kurtarılabilir. Mimarlar, ressamlar ve heykeltıraşlar bir kez daha inşanın hem bir varlık olarak hem de çeşitli parçaları açısından birleşik özelliğini anlamaya ve kavrama başlamalı. Böylece çalışmaları "salon sanatı" olarak kaybettiği hakiki mimari ruhuyla dolacak. Eski sanat okulları bu birliği üretemiyordu ve sanat öğretilemeyeceğine göre, nasıl üretmelilerdi ki? Okullar yeniden eski atölye hallerini kazanmalı. Motif tasarımcısı ve uygulamalı sanatçının yalnızca çizim ve resimden oluşan dünyası yeniden şeylerin inşa edildiği bir dünya haline gelmeli. Yaratıcı faaliyetten zevk alan bir genç, şimdi de kariyerine eskiden olduğu gibi bir zanaat öğrenerek başlarsa, becerileri muazzam şeyler başarabileceği zanaatlara ayrılacağı için, üretken olmayan "sanatçı" artık kifayetsiz sanatkârlığa mahkûm edilmeyecek. Mimarlar, ressamlar, heykeltıraşlar, hepimiz zanaata geri dönmeliyiz! Çünkü "profesyonel sanat" diye bir şey yok. Sanatçı ve zanaatkâr

arasında temel bir fark yok. Sanatçı yüce bir zanaatkârdır. Cennetin zarafeti ve istemi aşan nadir ilham anlarıyla, sanat bilinç dışında bu elin emeğinde, ama zanaatın her sanatçı için elzem olduğu temelinde canlanabilir. Yaratıcılığın özgün kaynağı burada yatar. Bu yüzden zanaatkârlar ile sanatçılar arasında kibirli bir sınır oluşturan sınıf farkları olmaksızın yeni bir zanaatkârlar birliği yaratalım! Geleceğin yeni inşasını birlikte arzulayalım, tasarlayalım ve yaratalım. Bu mimari, heykel ve resmi tek bir biçimde birleştirecek ve bir gün yeni ve yaklaşan inancın berrak simgesi olarak milyonlarca işçinin ellerinden cennete yükselecek (Acikhavasiir, 2011).

Gropius yayınladığı bu manifestoda, sanatçıyla zanaatçının arasındaki kademeyi kaldırmış, birlikte hareket edildiğinde ancak sanat eserine ulaşılabileceğini vurgulamıştır.

Akımın önemli mimarlarından; Mies Van Der Rohe ve Le Corbusier, o dönemde yaptıkları tasarımlarıyla günümüz mimarisinin ve mobilya tasarımlarının temelini attığı söylenilebilir. Mies Van Der Rohe'nin, "Az, çoktur" tasarım anlayışıyla bu sanatçılar; az malzeme, az bağlantılar ve strüktürün ön planda olduğu tasarımlar yapmışlardır. Mimari tasarımlarında, bürüt beton, cam ve çelik kullanmışlardır. Çelik malzeme kullanımı mobilya tasarımlarında da sıkça görülmektedir. Yine mobilyada döşeme malzemesi olarak da çoğunlukla deri kumaşı tercih etmişlerdir (Şekil 3.13; Şekil 3.14). Bu sanatçıların tasarımları ekol olmuştur. Günümüzde, tasarladıkları mobilyaların üretimine devam edilmektedir.

Şekil 3.13. Le Corbusier tasarımı koltuk (Kavrakoglu2014)

Şekil 3.14. M. Rohe, Barcelona Chair (Socialdesignmagazine, 2012)

Sanat tarihinde büyük izler bırakmasına rağmen, Bauhaus sanat okulu nazi yönetiminin baskıları nedeniyle 1933 yılında resmi olarak kapanmıştır. Okulun hocaları sürgün edilmiştir. 1937 yılında Chicago'da Illinois Tasarım Enstitüsü adıyla yeniden kurulup, günümüze kadar gelmeyi başarmıştır.

3.1.4.2. Art Deco

Bu akım 1925 sonrası Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Modernizmi ruhsuz, sade, basit ve sıkıcı bulan sanatçılar tarafından tepki olarak doğmuştur. Modernizm öncesi dönemdeki akımlardan farkı, endüstrinin getirdiği teknolojilerden faydalanılarak, süsleme, gösterişli tasarımlar yapılmıştır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15. 1925'de, Andre Groult'un tasarladığı Art Deco dolap (Wikipedia, 2021a)

Bu akımın sanatçıları, 1930'lu yıllardan sonra modernizmin felsefesine yönelik tasarımlara dönüş yapmışlardır. Bu dönemde, tasarımlarda süsleme bırakılsa da gösteriş hakimdi (Şekil 3.16; Şekil 3.17).

Dönemin mobilyalarına bakıldığında yüzeylerde kullanılan süslemelerin abartıya kaçmamasına ve mobilyayı boğmamasına dikkat edildiği, büyük sade alanlar bırakıldığı görülmektedir. Mobilyayı alttan saran ve iki yandan taşıyan "U" biçiminde dışarı doğru eğimli sade konik ayaklar göze çarpmaktadır. Kapaklarda "marketri" yöntemi uygulanıyor, masif ağaçtan oymalar ya da kabartma metaller zaman zaman süsleme unsuru olarak göze çarpyordu. Sade bırakılan yüzeylerde ağacın kendi doğal damarlı yapısından faydalanılarak desenli yüzeyler yaratılıyor, taklitten uzak, çağın biçimsel yapısına uygun bir etki yakalanmaya çalışılıyordu (Yararel, 2013).

Şekil 3.16. Art Deco Kulüp sandalyesi (Wikipedia, 2021a)

Şekil 3.17. Ruhlmann tasarımı dolap (Wikipedia, 2021a)

Art Deco akımı, 1939 yılında İkinci Dünya Savaşının başlaması ve bitmesiyle birlikte etkisini kaybetmiştir. Savaş sonrası köylerden kentlere göçün olması, seri üretilebilen modernist tasarımların tekrar gündeme gelmesine neden olmuştur.

3.1.4.3. Pop Art

Pop Art akımı modernizme çok başka bir stil getirmiştir. 1945 yılında biten İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerika'da gelişen bu akım; o dönemdeki genç nesilin ilgi odağı olmayı başarmıştır. Her sanat dalını etkileyen bu akımın felsefesinde,

modernizmin hitap ettiği elit kesimi, tasarımlarda alaycı bir üslup kullanarak eleştirmek vardır. Bu dönemde, alışılmışın dışı, renkli ve bir o kadar da ilginç tasarım örnekleri karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.18).

Şekil 3.18. Allen Jones tasarımı masa (Wikiart, 2013)

Bu akımın en önemli özelliklerinden biri, plastik kullanımının tasarımlar üzerinde görülmeye başlamasıdır. Pop Art'da renk, şatafat, parlaklık önemli olduğundan bu akım için en uygun malzeme plastik olmuştur (Şekil 3.19.; Şekil 3.20).

Şekil 3.19. Tomato Chair (Finnishdesignshop, 2019)

Şekil 3.20. Verner Panto Sandalye tasarımı (Pamono, 2021)

O dönemde, bu akım günlük ihtiyaç nesnelerinde, ambalajlarda, afişlerde kullanılmış, büyüyerek tüm dünyada etkisini göstermiştir. Böylelikle Pop Art, diğer tüm akımlar arasında en çok kitleye ulaşabilen akım olmuştur.

1970'li yıllarda, yüksek teknolojinin sunduğu imkanlarla birlikte, plastik malzemeyle, daha sade, kullanıcı odaklı tasarımlar yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde matematikle birlikte tasarım yapıldığı görülmektedir (Şekil 3.21).

Şekil 3.21. Castiglioni sandalye (Socialdesignmagazine, 2021)

Pop Art akımı, başlangıç zamanındaki stilini yıllar içinde kaybetmiştir. Farklı bir tasarım anlayışı olması sebebiyle herkes tarafından kullanılabilir ürünlerinin olmaması, sanatçıları; aynı malzeme ve benzer stilde, daha sade tasarımlar yapmaya yöneltmiştir.

3.1.4.4. Post Modernizm

Modernizmin son akımı olan Post Modernizmin, ikinci Dünya Savaşı sonrasında doğduğu söylenilebilir. Bu akım, tarihteki bütün sanat akımlarından ilham almıştır. Artık teknolojinin sınırlarının kalkması, medyanın yaygın olmasıyla birlikte tüketim artmış, sanatçılar bir yarış haline girmiştir. Yine medyanın etkisiyle, moda ve trend kavramları bu dönemde oluşmuştur. Tasarımlara, sanatçılar değil halk yönlendirme yapmıştır.

Bilgisayarın çıkmasıyla birlikte ilk defa bu dönemde modelleme kavramı ortaya çıkmıştır. Sanatçılar bu imkanla birlikte üretimden önce eseri test edebilmişlerdir. Bu durum hatalı ürün sayısını minimuma indirildiğinden, seri üretimde bir kademe daha hız kazanılmıştır.

Post modernizm dönemi sanatçılarının belirli bir ideolojisi yoktur. Tasarımda sınırların sonuna gelindiğinden bütün akımlardan bir parça alarak ilerlemişlerdir. Mesela modernist bir tasarımda barok süslemeler kullanabilmişlerdir.

Şekil 3.22. Peter Shire, oturma elemanı tasarımı (Moca, 2017)

Postmodernist tasarımları, diğer akımlardan ayırabildiğimiz tek farkı o zamana kadar uygulanmamış biçimlerin uygulanıyor olmasıdır (Şekil 3.22) veya normalde alanında kullanılmayan malzemenin tasarımlarda kullanılmasıdır (Şekil 3.23).

Şekil 3.23. Frank Gehry tasarımı oturma elemanı (Markut, 2021)

Frank Gehry, 1969 yıllarından sonraki mobilya tasarımlarında karton malzeme kullanarak bu döneme farklı bir stil ile damga vurmuştur. Bu malzeme plastiğe alternatif olarak kullanılmaya başlamıştır.

Anlaşılacağı üzere; postmodern dönemle tüketimin kazandığı diğer bir özelliği de ürünlerin taşıdıkları sembolik özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan sembolik tüketim olgusudur. Tüketiciler ürünlerin taşıdıkları fiziksel ve işlevsel özelliklerinin yanı sıra onun taşıdığı ve gösterdiği imajları giderek önemsemeye başlamışlardır. Artık ürünler ve markaları tüketiciler için sembol niteliğindedir. Aynı zamanda da, tüketicilerin statüsünü ya da sosyal sınıfını belirten, sosyal varlığını oluşturan ve koruyan, kendisini başkalarına ifade edebilmesini kolaylaştıran ve kimliğini yansıtan araçlardır (Sarı, 2019).

2.1.5. Modernizmde 90'lı yıllar

80' li yıllarda Postmodern mobilyaların az sayıda üretilmesi, halka yönelik ucuz taklitlerin piyasadaki yerini almasıyla ortaya çıkan karışıklık sonucunda üretilen özgün örneklerin kısa sürede değerini yitirmesine sebep olmuştu ve halk bu mobilyalardan kısa sürede vazgeçmişti (Yararel, 2013).

Bu dönemde, medyada yayınlanan reklamlarla birlikte insanlara, aslında ihtiyaç olmayan şeyler ihtiyaçmış gibi lanse edilmiştir. 'Tüketim çılgınlığı' bu dönemde oluşmuştur. Bu dönem tasarımlarının çoğu sanat için değil ticaret için üretilmiştir. Ömürlük eşya kavramı ortadan kalkmıştır.

Sürekli değişen moda dünyadaki alışkanlıkları değiştirmiş, insanlar ucuzluğa, sadeliğe ve işlevsel olana yönelmiştir. Bu dönemde artık bir tasarımın hangi stile, hangi malzemeye, tasarımcısının kim olduğuna bakılmıyordu. Tasarlanan bir ürün trend olduktan sonra fabrikalar ürünü kopyalıyorlardı ve ucuz satan kazanıyordu. Ucuz malzeme kullanımı eşyanın çabuk eskimesine bu da yenisinin alınmasına neden oluyordu.

20. yüzyıl sonlarında artık tüketici, hem deneyimleriyle, hem de medyadan gördükleriyle birlikte neyi istediğini iyi biliyordu. Mesela plastik malzemenin çizilebildiğini, karton malzemenin çabuk deforme olduğunu, çelik malzemenin iç mekanda yaratabildiği sorunları vs. öğrenmiş, buna göre ihtiyaçlarını belirlemişlerdir.

Bu dönemde özgünlük kavramı anlamını yitirmiştir. İnsanlar kullandıkları tasarımların modernist döneme ait olduğunu bilmeyen bir tüketici topluluğuna dönüşmüşlerdir.

2.2. Modernizmin Çağdaş Tasarıma Etkisi

Tüm dünya 2000'li yıllar için 'Milenyum Çağı' demiştir. Yeni bin yıl anlamına gelen Milenyum çağında, insanlar daha bilinçlenmiş; televizyonlar, bilgisayarlar ve internet sayesinde kendilerince neyi nasıl yapmaları gerektiğine dair yön belirlemişlerdir. Daha önce ki dönemlerde gündeme gelmeyen konular konuşulabilmiş ve anında tüm dünyada yankılanabilmiştir. Örneğin plastik malzemenin doğaya verdiği zarar konusu, psikolojinin tüketimle bağlantısı, medyanın bilinçaltı mesajları konuları bu çağda konuşulmuştur. Bilinçli tüketici oranı önceki dönemlere göre en yüksek olan çağ milenyum çağı olmuştur.

Bu çalışma kapsamında 21. yüzyıl tasarımlarına 'çağdaş tasarım' adı verilmiştir. Çağdaş tasarımlara bakıldığında 20. yüzyıl sonlarına doğru yaşanan tasarım karmaşasından kurtulduğu görülmektedir. Çağdaş tasarım, bu toplum için; kalite, malzeme, estetik, fonksiyonellik ve bu özelliklerle doğru orantılı olarak fiyatlandırma yapılması demektir. İnternet sayesinde muadil tasarım ürünlerini görmek artık çok kolay olduğundan önceki dönemlerdeki gibi düşük maliyetli ürünlerin yüksek fiyatlara satılması mümkün olmamış, olsa dahi uzun sürmemiştir. Bu dönemdeki tasarımlar; 'tüketici ne istediğini söylüyor, üretici onu yapıyor' şeklinde olmaktadır.

Çağdaş tasarımlarda modernizmin mottosu devam etmektedir. Sadelik, işlev değiştirebilirlik, depolanabilirlik, doğal malzeme kullanımı bu dönemin tasarımlarında görülmektedir. Tasarımda bu özelliklerin aranmasının nedenlerinden en önemlisi, küçülen konut daireleri ve insanların eskisi gibi bir yere bağlı yaşamak istememeleridir. Buna yönelik üretim yapan ilk kuruluş IKEA markası olmuştur. Eski dönemlerde bir tasarıma bakıldığında onun sanatçısını bilmek mümkündü ancak bu çağda çoğunlukla tasarım markasıyla tanınmaktadır. IKEA, bu tanınabilirliği 21. yüzyılda başarabilen ilk markadır. Bu

kuruluşta; müşteri mağazada ürünü görüp, demonte haliyle satın alıp, kurulumunu kendi yapmaktadır (Şekil 3.24). Kurulum ücreti, nakliye ücreti ve bezeri faktörler fiyata dahil edilmediğinden, alıcıya ucuza alıyormuş hissi verilmiştir. Bu marka günümüzde üretimine devam etmektedir.

Şekil 3.24. Ikea felsefesiyle alakalı bir karikatür (10marifet, 2008)

Günümüz tasarımlarına bakıldığında, modernizmin getirdiği bütün akımlardan esinlenilip, doğruları yanlışları analiz edilip tasarlandığı söylenilebilir. Çağdaş tasarım çağı, her ihtiyaca, her bütçeye uygun ürünün bulunduğu bir dönem olmuştur.

Şekil 3.25. Zaha Hadid, masa ve oturma elemanı tasarımı (Ntv, 2016)

Şekil 3.26. Karim Rashid, koltuk tasarımı (Thehomelifemag, 2021)

3.3. Bölüm Özeti

Ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimini anlamak adına, tez çalışmasının 3. bölümü olan bu kısımda, modernizmin tarihsel süreci ele alınmıştır. Bu tarihsel süreç; endüstri devriminden, günümüze kadar olan süreç olarak çalışma kapsamında incelenmiştir. Modernizmden önceki ve sonraki tasarım anlayışları, modernizmle gelen akımlar, dönemin önemli tasarımcıları, ekol olmuş tasarım ürünleri, görsellerle birlikte örneklendirilmiş ve yorumlanmıştır. Son olarak da günümüz modernist tasarımlara değinilmiş, bölüm sonlandırılmıştır.

4. MODERNİZMDE OFİS MOBİLYALARI

Mobilya kavramı insanın varoluşuyla doğru orantılı olarak gelişen bir eşyadır. Ancak mobilyanın alt kolu olan ofis mobilyası, ilk örneklerine orta çağda rastlanılsa da, endüstri devrimiyle birlikte artan ofis mekanları nedeniyle 19. yüzyılda çeşitlenmiştir. Bu bölümde ofis mekanları ve modernizm dönemindeki ofis mobilyalarının gelişimi; tarihsel süreçleri ve özellikleriyle birlikte incelenmiştir.

4.1. Ofis Mekanları ve Kurgu Tipleri

Ofisler, çalışma ve çalışma gereksinimi ile oluşmuştur. Daha önce, bu ihtiyaç konutların bir kısmı kullanılarak karşılanmaktadır. İş imkânlarının geliştirilmesi ve teknolojinin geliştirilmesiyle daha geniş ve ayrı bir alana yönelik ihtiyaçlar başlamıştır. Ekonomilerin ve endüstrilerin büyümesi ofisleri resmileştirmiştir. Verimliliği ve karlılığı artırmak için ofis işleri de geliştirilmiştir. Bu süreç birçok farklı çözümü getirmiştir. Ofis mantığının alt satırında, çalışma hayatı nedeniyle zamanlarının büyük bir kısmını ofislerde geçiren insanlar için en verimli çevreleri yaratmak yatmaktadır (Dalga, 2007).

Ofisin organizasyonu fiziksel bir alanla ilişkilendirilmektedir. Ofisler, insanlardan ziyade iş ve görevlerin yerine getirildiği çalışma alanları için ihtiyaçları temsil eder. Bununla birlikte, ofisler çalışma alanları olarak kabul edilmelidir. Örneğin bir sıhhi tesisat mühendisi sahada çalışırken, ekipmanını dükkanında saklamaktadır. Ayrıca mesajlarını kaydetmek, not tutmak, telefon görüşmesi yapmak, muhasebe işlemlerini kaydetmek vb. işler için bir yere ihtiyacı vardır ve bu yer aynı zamanda müşterilerinin kendisini ziyaret etmesi için de gereklidir. Bu gibi sebeplerden ötürü bir ofis organizasyonu fikri öngörülmüştür (Altınkoç, 2005).

Çalışmanın bu kısmında; ofis mekanlarının, modernizm öncesi ve sonrası süreçleri, kurgu tipleri ve kullanım gereksinimlerinden bahsedilmiştir.

4.1.1. Modernizm öncesi ofis mekanları

Ofis mekanları, tarihten beri bir ihtiyaç olmuştur. Ancak bunun için yalnızca bir oda yeterli görülmüştür. Yazı işleri, muhasebe gibi iş kolları kişilerin özel ofislerinde yaptıkları işleriydi. Bu işler için bir masa ve bir sandalye yeterliydi. Aslında ofis kavramının ortaya çıkışı düşünüldüğünden daha eskiye dayanır. Kayıtlara geçen ilk ofis örnekleri orta çağa aittir. Manastır rahipleri, çalıştıkları yeri tanımlamak için ''bureau''(büro) sözcüğünü kullanıyorlardı. Zaman içinde, çiftlik evlerinde, dükkanlarda, saraylarda hatta konutlarda ilk ofisler ortaya çıktı. Örneğin, Rönesans alimlerinin çalışmaları, özel ofislere özgü sayılabilecek özelliklere sahiptir (Yılmaz, 2005).

Tarihte ilk ofis mekanı örneğine 16. yüzyılda rastlanılmaktadır. İtalya'nın Floransa şehrindeki 'Uffizi' isimli yapı ilk ofis binası örneğidir (Şekil 4.1). Sulh yargıçlarının ofisi olarak kullanılan bu bina 'U' plan tipli olup, nehire açılan bir iç avlusu bulunmaktadır (Şekil 4.2). Bu yapı günümüzde, sanat müzesi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.1. Uffizi Palazzo (Wikimedia, 2021a)

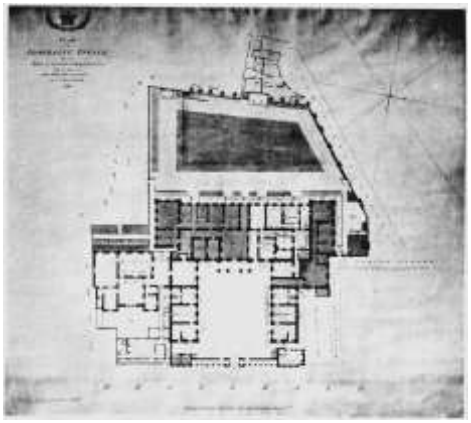
Şekil 4.2. Uffizi binasının planı (Thecityasaproject, 2012)

Bir diğer ilk ofis binasına örnek ise 18. yüzyılda Londra'da inşaa edilen The Admiralty Office'dir (Şekil 4.3). Bu yapı, Londra kraliyetinin evrak işleri için yapılmıştır. Yapının mimari planında (Şekil 4.4), bireysel mekanlar dikkat

çekmektedir. Odaklanma ve verimliliği artırma gözetilerek inşa edilen ilk yapı olduğu söylenilebilir.

Şekil 4.3. The Admiralty Office binası (Wikimedia, 2021b)

Şekil 4.4. Admiralty Office planı (Britishhistory, 2021)

19. yüzyılda, bazı teknolojik gelişmeler yaşanmış, telefon, buharlı makineler, telgraf icad edilmiştir. Böylelikle yeni iş kolları ortaya çıkmıştır. Bu durum ofis mekanlarına ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Köylerden kentlere göç olmuş, 'işçi sınıfı' diye adlandırılan bir topluluk oluşmuştur. İşçi sınfındaki nüfus yoğunluğu, iş verenleri büyük ve geniş çalışma mekanlarına yöneltmiştir. İşin organizasyonuna göre ofis mekanları kurgulanmıştır.

4.1.2. Modernizm sürecinde ofis mekanları

20. yüzyılda Fransız Devrimiyle başlayan modernizm döneminde, ofis mekanları için önemli gelişmeler olmuştur. Teknolojik faaliyetlerin tüm dünyaya yayılması ofis sayılarının artışına neden olmuştur. Teknolojide gerçekleşen her gelişme, yönetim binalarında alt birimlere ihtiyacı beraberinde getirmiştir.

20.yy'ın başlarında, ekonominin ağırlığı, çiftlikten fabrikaya ve ofise kaydığında, 'beyaz yakalı' olarak tanımlanan ofis çalışanlarının sayısı artmıştır, kadınlarda işyerlerinde insiyatif sahibi olmaya başlamışlardır. Bunun neticesinde, bu değişiklikleri barındıran yeni bina tipleri geliştirilmiştir (Dalga, 2007).

Modernizm döneminde, adeta bir yarışın içerisindeymiş gibi çok katlı ofis binaları inşaa edilmiştir. Modernizm akımına ait ilk ofis binası 1930 yılında, New York'da inşaa edilen Empire State'dir. (Şekil 4.5) İnşaatı 18 ayda tamamlanmış 102 katlı bu gökdelenin, buhran dönemine denk geldiği için çoğu ofisler uzun süre boş kalmıştır. Günümüzde bu yapı dünyanın en uzun 4. gökdelenidir. Kat kontürleri yukarı doğru küçülerek yükselen bu binada, ofis düzenleri hemen hemen aynıdır. Her katta sıralı odacık ofisler mevcuttur ve kanallarla çekirdeğe bağlanmaktadırlar (Şekil 4.6). Bu yapı cephesiyle modernizmin bir sembolü olabilmişse de, iç mekan tasarımında aynı etki görülmemektedir.

Şekil 4.5. Empire State binası (2il, 2012)

Şekil 4.6. Empire State Kat planı (Ppt-online, 2021)

İç mekanda modernizmin etkisini görebildiğimiz ilk ofis mekanı ise, 1936-1939 yılları arasında Amerika'da inşaa edilen Johson's Wax Binası olmuştur (Şekil 4.7). Bu yapının planlaması, statü farklılıklarına göre kurgulanmıştır. Alt-üst ilişkilerinin çokça vurgulandığı bu yapıda, alt çalışanlar için açık ofis tipi tercih edilmiştir ve dış mekana insan boy hizasının üstünden sonra açıklıklar verilmiş böylelikle çalışanın dışarıyla ilişkisinin kesilmesi planlanmıştır (Şekil 4.8). Üst statüdeki çalışanlar ise binanın yüksek katlı bloğunda lüks ofis odalarında çalışmışlardır.

Şekil 4.7. Johson's Wax Binası (Sah-archipedia, 2019)

Şekil 4.8. Johson's Wax, açık ofis bloğu (Researchgate, 2013)

1950 ve 1960'lar'da, İkinci Dünya Savaş'ından sonra, iki savaş arasında ofislere uygulanan denetime ve hiyerarşilere dayalı, insancıl olmayan fabrika modelinden, savaş sonrasında yeni organizasyon ve yönetim düşünceleriyle daha resmiyetsiz, iletişime ve güvene dayalı Bürolandschaft ve Aksiyon ofislerine geçilmiştir (Dalga, 2007).

21. yüzyılına bakıldığında ise, ofis mekanlarının çalışan odaklı kurgulandığı görülmektedir. Laptop, cep telefonları, internet; çalışanın, bir yerde sabit odası olması ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Üst yönetici kontrolü yine internet, çipli kartlar ve kamera sistemleriyle sağlanabilmiştir.

Günümüzde ise ofisler; çalışanların, dinlenebildikleri, toplu çalışabildekleri, bireysel çalışabildikleri ve eğlenebildikleri alanlardan oluşmuştur. Yerine göre tüm kurgu tiplerinin bir arada kullanıldığı mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.9).

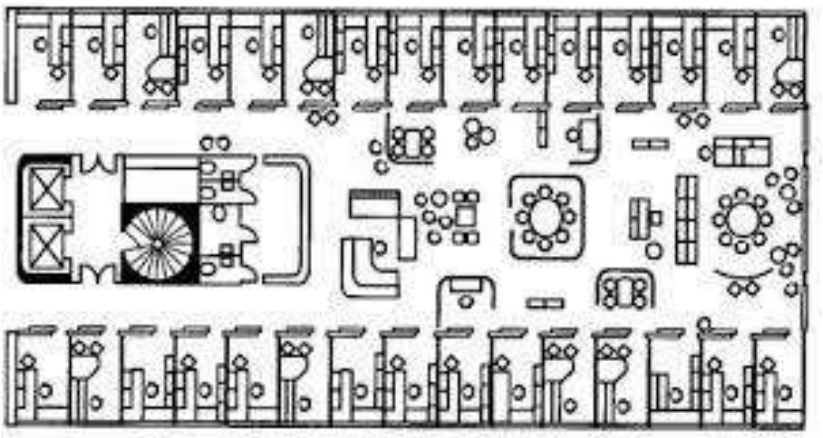
Şekil 4.9. One Shelley Sokak Ofisi iç mekan tasarımı (Dezeen, 2014)

4.1.3. Ofis mekanlarının kurgu tipleri

Ofis mekanları; kullanım amaçları, gereksinimleri, çalışma sistemleri ve çalışan ihtiyaçlarına göre kurgulanmaktadır. İlk ofis örneğinden günümüze kadar bir çok kurgu tipi kullanılmıştır. Bazı kurgu tipleri çalışan haklarını gözetirken; bazıları sadece odaklanma üzerine tasarlanmış, çeşitli eleştirilere neden olmuştur. Aşağıda genel olarak, ofis mekanlarının kurgu tipleri incelenmiştir.

4.1.3.1. Hücre tipi ofisler

Tarihteki ilk ofislere bakıldığında bu kurgu tipiyle planlandığı görülmektedir. Hücre tipli ofisler, bireysel çalışmaların yapıldığı odacıklardan oluşmaktadır (Şekil 4.10.). Bu odacıklar eski örneklerinde kapalı mahremiyetin olduğu mekanlarken, günümüzde daha çok cam paneller kullanılarak oluşturulmaktadır. Bu odacıklarda genelde bir çalışma masası, bir çalışma sandalyesi, en fazla iki adet misafir sandalyesi bulunmaktadır.

Şekil 4.10. Hücre tipi ofis planı örneği (Sarıcıoğlu ve Yaman, 2017)

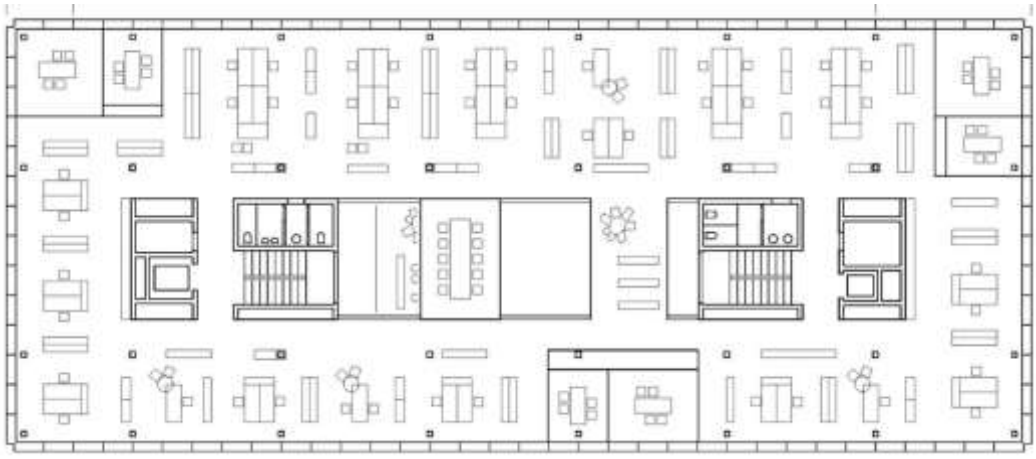
4.1.3.2. Açık ofisler

Büyüyen ofis binalarıyla doğru orantılı olarak çalışan sayısında artış olmaktadır. Açık ofisler, yöneticilerin çalışanları kolay kontrol edebilmesi ve çalışanların verimliliğinin artması amacıyla oluşturulmuş bir ofis tipidir. 20. yüzyıl başlarında

ilk kez kurulan açık ofislerde, çalışanların özel alanının olmadığı, çalışan özgürlüğünün geri planda tutulduğu görülmektedir (Şekil 4.11). Ancak günümüz açık ofislerinde çalışanların bireysel kullanabildikleri eşyalarla daha özgür mekanlar kurgulanmaktadır. Bu tip kurgularda, çalışma alanları duvarlarla veya panellerle sınırlandırılmamış, ofis içi yönlendirmeler genellikle mobilya elemanlarıyla yapılmıştır (Şekil 4.12).

Şekil 4.11. Taylorizm sistemiyle çalışılan açık ofis görseli (Yonetimbilimi, 2021)

Şekil 4.12. Açık ofis planı örneği (Archdaily, 2014)

4.1.3.3. Modüler Ofisler

Bu ofis tipinde, açık ofis mekanlarının modüler mobilya elemanlarıyla bölünerek, çalışana bireysel çalışma alanı sağlanmaktadır (Şekil 4.13). Açık ofislere kıyasla etkileşimi azaltan ofislerdir. Ancak işin gerekliliklerine göre ihtiyaç duyulan bir kurgu tipidir.

Şekil 4.13. Modüler ofis kurgu tipi örneği (Medium, 2019)

4.1.3.4. Hız ve faaliyete dayalı ofisler

Günümüzde 'trend' olan ofis kurgu tipidir. Bu ofisler, 'çalışanın kendini özgür hissetmesi, hızlı ve daha çok faaliyet göstermesi demektir' inancıyla kurgulanmaktadır. Teknolojinin faydaları sayesinde, çalışanın bir yere bağlı olmak zorunda kalmadan; bireysel çalışabileceği, toplu çalışabileceği, dinlenebileceği, eğlenebileceği, yemek yiyebileceği alanlar planlanmıştır. Bu ofislerde, hücre tipi ofis ve açık ofis kurgu tiplerinin birlikte planlandığı görülmektedir (Şekil 4.14). Çalışanın ihtiyaç halinde kullanacağı alanlar oluşturulmaktadır.

Şekil 4.14. Moskova Google ofisi kat planı (Camenzindevolution, 2011)

4.1.4. Ofis mekanlarının kullanım gereksinimleri

Bir ofis mekanı kurgulanırken, genel olarak bazı alanlar oluşturulması gerekmektedir. Ofis mekanlarının alan dağılımının kurgulanması, ofis mekanlarındaki gereksinimleri belirlememize yardımcı olacaktır. Bu alanlar aşağıdaki gibidir;

- Çalışma alanları (bireysel, toplu alanlar)
- Yönetici alanları
- İç mekan sirkülasyon alanı
- Ortak kullanım alanları (mutfak, wc, dinlenme alanları vs.)
- Karşılama alanları
- Misafir alanları
- Depolama alanları (arşiv odası, teknik odalar vs.)

Bu alanlar oluşturulduktan sonra ise kullanılabilmesi için bazı gereksinimlere ihtiyaç vardır. Bu gereksinimler;

- Faaliyet gösteren bir firma
- Yönetici
- Gerekli personeller
- Organizasyon
- Güvenlik
- Aydınlatma ve ısınma ihtiyaçları
- Firma ihtiyacına göre teknolojik elemanlar
- Ergonomik mobilya elemanları

olarak sıralanabilir. Her madde için ayrı bir ihtiyaç listesi oluşturmak mümkündür ancak bu gereksinimler karşılandığında kullanılabilen bir ofis mekanı oluşur. Herhangi bir maddenin eksikliğinde organizasyonda aksama olacağı öngörülebilir bir durumdur.

Bu ihtiyaçlar her ofis mekanı için gerekmektedir ancak farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar; firmanın türü, personel sayısı, ofis mekan metrekaresi ve ofis kurgu tipi gibi etkenlerden dolayı oluşmaktadır. Örneğin; hücresel tipli bir ofiste çalışan için, 1 masa, 1 sandalye, 1 kitaplık ve misafir sandalyesi gerekliyken, açık

ofis tiplerinde çalışan için, 1 çekmeceli masa ve 1 sandalye yeterli olabilmektedir. Yönetici odası için ise daha donanımlı mobilya çeşitlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Hepsi birlikte değerlendirildiğinde, tüm ofis mekan gereksinimleri, çalışan konforu göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Günümüzde ofis çalışanları günlerinin önemli bir kısmını burada geçirmektedirler. Bu sebeple ofisler, çalışanların, insani bütün temel gereksinimlerini karşılayabildikleri mekanlar olarak kurgulanmalıdır.

4.2. Mobilya Olgusu ve Tanımlar

Mobilya, yerleşik hayat ürünü olarak düşünülse de insanın varoluşundan itibaren olan bir üründür. Bizler çevremizdeki eşyaları fazla düşünmeden hep orada varmış gibi kabul ederiz. Oysa onlar tarihsel gelişimleri içinde milyonlarca insanın yaratıcı gücü ile bugünkü biçimlerine ulaşmışlardır. Böylece örneğin atalarımızın oturmak için kullandığı ağaç kütüğü ya da kaya parçası bugünkü yüksek teknoloji ürünü iskemle ve koltuklara dönüşmüştür (Boyla, 2012).

Mobilyalar; ilk döneminde işlevsel olması, gelişim döneminde estetik olması, çağdaş döneminde ise hem estetik hem işlevsel olması gözetilerek tasarlanmışlardır (Şekil 4.15; 4.16; 4.17). Her dönemde, sanatçıların; kendi stillerini, dönemin olaylarını ve akımları yansıttığı eşyalar olarak karşımıza çıkmışlardır.

Şekil 4.15. İlk dönem (Arkeofili, 2019)

Şekil 4.16. Gelişim dönem (Wikimedia, 2008)

Şekil 4.17. Çağdaş dönem (Discover, 2013)

Diğer yandan mobilyalar bizim de başkalarını tanımamıza aracı olmaktadır. Çünkü kişilerin karakteri, eğitimi, inançları, mali durumu vb. hakkında ipuçları verirler. Bu açıdan geçmiş dönemlerdeki toplumların günlük yaşamı, sosyal ilişkileri, ekonomik güçleri, teknolojik becerileri ve daha birçok özellikleri üzerinde bilim adamlarına yol gösteren önemli belgelerdir (Boyla, 2012).

4.2.1. Mobilya nedir?

Mobilya, insanın ve bazı diğer canlıların; yeme-içme, yatma, oturma, çalışma, dinlenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için tasarlanıp üretilen, genelde hareket ettirilebilen eşyaların tümüne verilen addır.

Türk Dil Kurumu'na göre ise mobilya; oturulan, yemek yenilen, çalışılan, yatılan yerlerin döşenmesine yarayan taşınabilir eşyaya verilen genel addır (Sozluk, 2021)

Mobilya İtalyanca kökenlidir. İtalyanca, Mobilia'dır. İngilizce Furniture denmektedir. Mobilyanın, kökeninin İtalya olması tesadüf değildir. İtalya, mobilya sektörünün en önde gelen ülkelerindendir hatta sektörün 1. Sınıf mobilyası İtalya tarafından üretilmektedir (Yüksel, 2008).

Başka bir tanıma göre ise mobilya; "Yapıların iç düzenini kurmak için sonradan yerleştirilen ve çeşitli gereksinimleri karşılayan eşyadır. Mobilya, tespit edilmiş türleri olmakla birlikte, bağımsız ve taşınabilir parçalardır. Görünürdeki kullanım amaçları yemek, yatmak, eşya depolamak vb. yoluyla günlük yaşamı kolaylaştırmaktır. Bunun yanında tarihsel gelişimi içinde mobilyanın insan yaşamında kentleşmeyle birlikte gelişmiş yapılarda da yer aldığı görülür. Mobilya sosyal konum belirleme, insanların beğenilerini ortaya koymada aracı olmak gibi başka işlevleri de yerine getirir." (Nejat, 1998)

4.2.2. Ofis mobilyası nedir?

Ofis mobilyası, mobilyanın alt sektörüdür. Kendine özgü üretim ve tasarım özelliklerine sahiptir. Estetikten ziyade, kullanıcısının pratik ihtiyaçlarına hizmet edebilmesi ofis mobilyası tasarımında önemli bir faktördür.

Ofis kavramı bir mekana karşılık verilen bir isimken, ofisin işin amacına göre kullanılabilmesi için mobilyaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu mobilyaların ofis mekanlarındaki öncelikli bulunma amacı, çalışanların verimliliğini arttırmaktır.
Ofis ekipmanları içerisinde masa en eski olanıdır. Bir mekan olmasada insanlar çalışma işlerini hep masa üzerinde gerçekleştirmiştir. Zamanla ihtiyaç olması, çalışma masası tasarımlarına başlanmasına neden olmuştur. Tarihteki ilk ofis mobilyası örneklerine bakıldığında, 17. yüzyılda sekretaire masalara rastlanılmaktadır. İş sahipleri muhasebelerini tutmak için, yazı işleriyle uğraşan insanların çalışması için tasarlanan bu masalar, evlerinin veya işyerlerinin bir köşesinde muhafaza edilmekteydi.

Şekil 4.18. Sekretaire masa örneği (Dekopasaj, 2019)

Bu mobilya tasarımında (Şekil 4.18), çalışmaların gizlenmesi, dağınıklığın örtülmesi amacıyla sürgülü kapak sistemi kullanılmıştır. O dönemlerde mobilyalarda ağaç malzeme ve el oyma işçiliği görülmektedir. Günümüz şartlarında bu mobilya tasarımına bakıldığında, masa yüzeyinin alt kısmındaki doluluğun çalışma ergonomisine engel olacağı öngörülebilir.

18. yüzyıl ofis mobilyasına bakıldığında ise, hantal olmayan, fonksiyonel yazı masası tasarımlarına rastlanılmaktadır. Bu masalar (Şekil 4.19), kolay taşınabilir olması sebebiyle genellikle savaş alanlarındaki yazı işleri için tercih edilmiştir.

Şekil 4.19. Thomas Sheraton tasarımı Regency yazı masası (Pinterest, 2021b)

19. ve 20. yüzyıla gelindiğinde ise, Endüstri devriminin başlamasıyla birlikte, ofis mekanlarının sayıları git gide artmış bu da beraberinde ofis mobilyası sektörünün oluşmasına neden olmuştur. Bu dönemde ofis mobilyası; tek bir masa değil bütün bir mekanı işlevselleştirecek bir çok mobilya tasarımı demektir.

Ansu Yetiz (2009)'e göre; Mobilyaların alınması ve yerleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken birtakım kurallar bulunmaktadır. Bunlar;

- Mobilyalar çalışanların antropometrik ölçülerine uygun olmalıdır.
- Mobilyalar modüler olmalıdır. Bu iki özellik çalışma esnasında iş gücü kaybını önler, ayrıca:
- Mobilya aksesuarları esnek ve değiştirilebilir olmalıdır.
- Mobilya renkleri, ışığı yansıtıcı parlaklıkta olmamalıdır.
- Çizilmeye ve yangına dayanıklı aksesuarlar seçilmelidir.
- Çalışanların güvenliğini tehlikeye atmayacak şekilde tasarlanmalıdır (Edward, 1993, 19).

Bir ofis mekanında farklı tasarımda olsa da, ana mobilyalar bulunmaktadır. Bunlar şöyledir;

- Çalışma alanları (bireysel, toplu alanlar) için: çalışma masası, çalışma sandalyesi, depolama mobilyası (etejer, raf, dolap), misafir sandalyesi, misafir sehpası, toplantı masası, sunum ünitesi
- Yönetici alanları için: çalışma masası, çalışma sandalyesi, depolama mobilyası, misafir koltuğu, misafir sehpası, toplantı masası (bazen), toplantı sandalyesi (bazen), sunum ünitesi(bazen)
- İç mekan sirkülasyon alanı için: bekleme sandalyesi (bazen), depolama mobilyası (bazen)
- Ortak kullanım alanları (mutfak, wc, dinlenme alanları vs.) için: mutfak rafı ve dolapları, yemek masası ve sandalyeleri, dinlenme koltukları, sehpa, televizyon ünitesi(bazen)
- Karşılama alanları için: banko ve çalışma sandalyesi, bekleme koltukları, misafir sehpası
- Depolama alanları (arşiv odası, teknik odalar vs.) için ise: dolaplar, masalar (bazen), sandalyeler (bazen)

Bu örneklere ek olarak dekoratif mobilyalar eklenebilmekte, ihtiyaç durumunda bazı mobilyalar da tercih edilmeyebilmektedir.

4.2.2.1. Çalışma ortamlarıyla mobilyanın ilişkisi

Bütün temel ihtiyaçlarımızı karşılayabilmek için mobilyaya ihtiyaç vardır. Ancak çalışmak için mobilyanın çok daha özellikli olması gerekmektedir. Çalışan insanlar günlerinin üçte ikisini iş yaparak geçirmektedir. Bu nedenle uzun süreli kullanılan bu mobilyaların insan antropometrisine ve ergonomisine uygun olması gerekmektedir. Bu faktörler, hem sağlık açısından hem de verimlilik açısından önemlidir.

Çalışma ortamlarının kurgulanmasında mobilya mekana kimlik kazandırmaktadır. Mobilyanın estetik olması önemlidir. Bu hem çalışan motivasyonunu yükselten hem de müşteri profili oluşturmada etken önemli bir özelliktir.

Ofis mekanlarında kullanılan mobilyalar, yönlendirici özelliğe sahiptir. Örneğin; bir ofise girildiğinde ilk bankoya yönelinir ya da yönetici odasına girildiğinde kullanılan mobilyalardan hangi mekana girildiği anlaşılabilir.

Çalışma ortamlarıyla mobilyanın ilişkisi; ihtiyaca hizmet etme, verim alabilme, hız kazandırma, yönlendirme sağlama, kimlik oluşturma olarak sıralanabilir.

4.3. Modernizmde Ofis Mobilyaları ve Özellikleri

20. yüzyılda birinci dünya savaşının bitmesiyle ortaya çıkan modernizm döneminde ofis mekanları ve mobilyaları gündeme gelmiş, günümüz ofisleri için önemli gelişmeler olmuştur. Ofis mekanları için bir çok ülkede inşaat faaliyetleri başlatılmış, buna bağlı olarak da ofis mobilyası sektöründe büyük bir talep olmuştur. Birbirleriyle adeta yarış halinde olan sanatçılar bu dönemde günümüzde hala satışı olan ofis mobilyaları tasarlamışlardır.

Modernizm döneminin başlarında kurulan açık ofislerde taylorizm sistemi hakimdir.

Şekil 4.20. Taylorizm sistemiyle çalışan bir ofis örneği (Medium, 2019)

Bu ofislerin görselleri incelendiğinde; yaklaşık 8 metreye 1,5 metrelik ağaç malzemeli işlevsel olmayan bir çalışma masasında 14 kişi birlikte çalışmaktadır.

Çalışma sandalyeleri ahşap malzemeli ve ergonomik görülmemektedir. Çalışan için sandalyesi dışında herhangi bir özel kullanımlı mobilya elemanı yoktur.

Ancak bu çalışma sistemi çalışan hakları ihlali açısından o dönemde tepki görmüştür. Bundan sonraki ofis mekanlarında çalışan için özel kullanımlı ofis mobilya tasarımlarına yönelinmiştir.

1930 yılında inşaatı tamamlan Empire State binasındaki ofisler ise, çalışanların daha bireysel çalışabildikleri açık ofisler olarak kurgulanmıştır (Şekil 4.21).

Şekil 4.21. Empire State binasındaki ilk ofis örneklerinden (Bestempirestatebuilding, 2016)

Görsel incelendiğinde, çalışan için; özel kullanımlı, çekmeceli çalışma masası, ergonomik tekerlekli çalışma sandalyesi tasarımı tercih edildiği görülmektedir. İlk açık ofis örneklerinden farklı olarak, misafir sandalyesi ve depolama dolabı kullanımı eklenmiştir. Sirkülasyon alanı kullanımında kullanıcının zarar görmemesi için ofiste oval köşeli mobilyalar tercih edilmiştir. Çalışma masasında; düşük maliyet, mat renk, ahşap gövde, metal mobilya aksesuarı tercih edilmiştir. Çalışma sandalyesinde; mat renk, ahşap gövde üzeri deri döşeme, kol kullanımı, metal tekerlekli ayak tercih edilmiştir. Yine The Johnson Wax şirketinin ofisi de bu açık ofis kullanımı ve mobilyalarıyla benzerlik göstermektedir (Şekil 4.22).

Şekil 4.22. The Johnson Wax şirketi açık ofis mobilya kullanımı örneği (Movochair, 2019)

Bu ofis tasarımlarına bakılarak açık ofislerde "Burolandschaft" tarzı iç mekan kurgu stili oluşturulmuştur. Bu stilde hiyerarşik düzene karşı çıkılmış, tüm kademedeki çalışanlar yan yana, karmaşık bir mobilya düzeniyle işlerini yapmışlardır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. Burolandschaft stili ofis mekanı (Medium, 2019)

Görsel incelendiğinde, bu stilde, mobilyaların yerleşiminde mahremiyetin ortadan kaldırılmak istendiği görülmektedir. Çalışan için, bireysel çalışma masası, sandalyesi, depolama dolabı bulunmaktadır ancak sıkışık düzen, verimlilik düşüren bir etkendir. Çalışma masası tasarımında; demir ayak üzeri ahşap tabla kullanılmış, masanın dışa bakan yüzüne perde tercih edilmemiştir. Çalışma

sandalyesi tasarımında: çok da ergonomik olmayan, plastik gövde üzeri kumaş döşeme, çelik tekerlekli ayak tercih edilmiştir. Çalışma sandalyesinde 360 derece döner sistem bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır ve yine bireysel etejer kullanımıda bu dönemde olmuştur. Açık raflar bu ofislerde bölücü görevi görmüştür.

Burolandschaft stili ofislere karşı modüler ofisler ortaya çıkmıştır. Bu ofislerde modülerlik mobilyalarla sağlanmıştır (Şekil 4.24). Arazi tipi ofislerde modüler mobilyalar çalışana bireysel çalışma alanı sunmuş ancak bir taraftan da etkileşimi kısıtlamamıştır.

Şekil 4.24. Modüler ofislerde mobilya kullanımı örneği (Wsj, 2021)

Bu ofis görseli incelendiğinde; bilgisayar, telefon gibi teknolojik alet kullanımının artması sebebiyle daha geniş yüzeyli kişisel kullanımlı çalışma masaları tercih edilmiştir. Masayı çerçeveleyen panelle çalışana verimli çalışabilme imkanı verilmek istenmiş ancak görüş açısının daraltılmasının psikolojik etkileri düşünülmemiştir. Bütün mobilyalar ergonomi gözetilerek tercih edilmiş. Çalışanlar için bireysel çalışma ihtiyaçlarını karşılayabileceği mobilyalar kullanılmıştır.

Günümüz modernizm ofis mobilyaları incelendiğinde ise; çalışan bireyin kendini daha özgür hissettiği mekanlar kurgulanmış buna yönelik mobilyalar kullanılmıştır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Günümüz ofislerinde mobilya kullanımı örneği (İndigodergisi, 2017)

Bu görseldeki ofis mobilya kullanımına bakıldığında; açık ofis kurgusu kullanılan bu ofiste geçirgen bölücü rafların kullanıldığı görülmektedir. Bu hem mekanı daraltmamaya yönelik hem de mekan içerisindeki sirkülasyonu sağlamak için tercih edilen bir kullanımdır. Çalışan için; bireysel depolama alanı, ergonomik sandalye tasarımı, ortak kullanımlı ancak geniş ve doğal malzemeli masa tercih edilmiştir. Modernizmin tasarım mottolarından; doğadan esinlenme ve doğa renkleri kullanımı bu görseldeki ofis mobilyalarında görülebilmektedir.

Modernistler, mimarlığı "mekân kurma sanatı" olarak benimsemişlerdir. Bu kurgu insanın yaşadığı çevrede her türlü gereksinimini karşılamak üzere bir bütün olarak tasarlanmalıdır. Resim ve heykel gibi sanat eserleri bu bütünü tamamlayan öğeler olmalıdır. Yerli dolaplar, aydınlatma elemanları ve mobilyalar olabildiğince mekânla birlikte, ona bağımlı olarak çözümlenmelidir. Bağımsız mobilyalar ise herhangi bir mekâna uyum sağlamak üzere biçimsel nitelikleri öne çıkmayan kişiliksiz eşyalar olmalıdır. Bu eşyalar sıradan insanların gereksinimlerinikarşılamak üzere mümkün olan en az ve ucuz malzeme ile yapılmaya çalışılmıştır. Örneğin birçok mobilyanın oturmalık ve sırtlığı branda bezi gerilerek meydana getirilmiştir (Boyla, 2012).

Bütün bu görsel incelemeleriyle birlikte, modernizmin ofis mobilyalarının belirli özellikleri olduğu söylenebilir. Bu özellikler aşağıda alt başlıklar olarak incelenmiştir.

4.3.1 Strüktürel özellikler

Ofis mobilyalarının strüktürel özelliklerini incelemek için mobilyanın yapısına bütünsel olarak bakmak gerekmektedir.

Modernizm dönemine ait ofis mobilyalarında, sadelik ve fonksiyonellik ön planda tutulmuştur. Ergonomi ve antropometrik ölçülere hassasiyetle yaklaşılmıştır. Öyle ki, Ernst Neufert; insanın yaşam alanında olması gereken herşeyin ölçülerini ele aldığı 'Neufert' isimli kitabını bu dönemde yazmıştır. Ofis mekan tasarımında bir çok kafa karışıklığı yaşansa da, ofis mobilyaları için doğru bir yol izlenildiğini söylemek mümkündür.

Modernizmde ofis mobiyalarının yapısal özelliklerine bakıldığında, ağır olmama, denge, yumuşak geçişler, doğa renkleri ve matlık görülmektedir.

Şekil 4.26. Marcel Breuer tasarımı ofis sandalyesi (Popdeko, 2021)

Şekil 4.26'da görülen bu sandalye 1928 yılında Marcel Breuer tarafından tasarlanmıştır. Ünlü bir İtalyan yönetmen için tasarladığı bu sandalyede, denge, ergonomi, sadelik ve estetiklik görülmektedir. Sandalyede yalnızca iki malzeme kullanılmıştır; çelik ve döşeme. Günümüz ofislerinde bekleme sandalyesi olarak kullanılan bu sandalyede, pratik kullanım görülmektedir. Breuer, yönetmenin

sandalyesini yanında kolay taşıyabilmesi için hafif olmasına ve tutma yerlerine tasarımını yaparken dikkat ettiği ve taşıma sırasında herhangi bir darbede zarar görme ihtimaline karşı yuvarlak geçişli tasarladığı görülmektedir.

Şekil 4.27. Charlotte Perriand tasarımı ofis çalışma masası (Arkitektuel, 2019)

Le Corbuser'in ekibinden Charlotte Perriand'ın tasarladığı bu çalışma masası görseline (Şekil 4.27) bakıldığında yine aynı şeyleri gözlemlemek mümkündür. Modernizmde çalışma masalarında malzeme olarak genellikle ağaç kullanılmaktadır. Sivri olmayan köşeler, masanın her köşesine tek bir yerden erişim, sadelik bu mobilya tasarımında ön planda tutulmuştur.

Hiçbir süs öğesi kullanılmamıştır; ancak estetik düzene çok önem verilmiştir. Mobilyanın yapısı süsleyici öğelere gereksinim olmadan estetik görünümü sağlamıştır. Estetik düzen bütünün parçaları arasındaki orantılar, doku, biçim, renk ve parlaklık gibi konulardaki zıtlıklar ve yapım sırasında gösterilen özenle meydana getirilmiştir. İnsan bedenine uyum ve kullanım rahatlığı göz ardı edilmemiştir, ancak bu nitelikler hedefledikleri ekonomik çerçeve elverdiğince gerçekleştirilebilmiştir (Boyla, 2012).

4.3.2. Komponent özellikler

Komponent özellikler için ofis mobilyalarının bileşenlerine, bağlantı şekillerine bakmak gerekir. Modernizmde teknolojinin gelişmesiyle birlikte mobilyanın

komponent yapısında değişim olmuştur. Eski dönemlerde mobilya bağlantılarını gizlemeye yönelik tasarımlar yapılırken, modernizmde mobilya tüm çıplaklığıyla yansıtılmaya çalışılarak tasarlanmaktadır.

Şekil 4.28. Pierre Jeanneret tasarımı ofis dolabı (Pinterest, 2018)

Le Corbusier'in ekibinden kuzeni, Pierre Jeanneret tasarımı bu ofis vitrininde (Şekil 4.28); demir ayak üzerine oturtturulmuş ağaç malzemeli gövde kullanıldığı görülmektedir. Vitrinde kullanılan bütün malzemeler ayrı olarak ele alınmış, malzemeler arasındaki geçişler vurgulanarak tasarlanmıştır. Modernizm dönemindeki çıplaklık bu tasarımda görülmektedir. Öyle ki, cam kapaklarda basaç menteşe sistemi kullanıldığı görselden anlaşılabilmektedir.

Şekil 4.29. Walter Gropius'a ait yazı masası tasarımı (Christies, 2005)

Bu çalışma masası tasarımında (Şekil 4.29), ağaç ve çelik olmak üzere iki malzeme kullanılmıştır. Taşıyıcı sistem depolama alanı olarak değerlendirilmiş, doluluk-boşluk dengesine aynı zamanda işlevsellik katılmıştır. Raflar arasındaki taşıyıcılığı sağlamak, bir yandan da tasarımda şeffaflık için ince çelik borular kullanılmıştır.

Bir mobilyanın yapısı işlevine uygun olmalıdır ve yapıyı oluşturan parçalar ve bunların birbiri ile ilişkileri net olarak anlaşılmalıdır. Taşıyıcı sistem gövdeden kesin olarak ayrı tutulmuştur. Başka bir deyimle mobilyanın görevini oturmak, yatmak, depolamak vb.- yerine getiren kısım kendi kendine ayakta durabilen bir iskelete yerleştirilmiştir. Bu özellik malzeme, biçim, renk vb. farklılıklarla görsel olarak belli edilmiştir (Boyla, 2012).

4.3.3. Malzeme teknolojilerinin gelişiminin ofis mobilyalarına etkisi

Endüstrileşmenin mobilya açısından en önemli konularından birisi malzeme teknolojileri olmuştur. Mobilya tasarımında; bağlantı şekilleri, formlar, malzeme çeşitliliği ve uygulama tekniklerinde köklü bir değişime gidilmiş, sınırlar kaldırılmıştır. Ofis mobilyalarında; modernizmden önceki dönemlerde fonksiyonellik aranmazken, modernizmde çalışan insanın tüm hareketleri gözetilerek tasarımlar yapılmaktadır. Örneğin; sandalyede döner sistem ve yükseklik ayarlayabilme özelliği, tekerlekli mobilya tasarımları, katlanabilir menteşe sistemi ve bunun gibi özellikler modernizm döneminde uygulanmaya başlanmıştır.

Modernizm öncesi çalışma alanlarına bakıldığında el işçiliği mobilyaların hakim olduğu görülmektedir. Bu ofis mobilyaları için gereken ergonomiyi tam anlamıyla yakalayabilmek zordur. Modernizmle birlikte 'insan için mobilya' felsefesi bizlere, ofis mobilyasında tam anlamıyla 'doğru' mobilyaya ulaştırmıştır ve seri üretimle ihtiyaca anında cevap verilebilinmiştir.

Şekil 4.30. Gotik dönem çalışma masası ve sandalyesi (Güler, 2017)

Şekil 4.31. Modernizm dönemi çalışma masası ve sandalyesi (Iwanttobearoitfeld, 2010)

Bu iki görsel (Şekil 4.30; Şekil 4.31) incelendiğinde malzeme teknolojilerinin gelişimini görmek mümkündür. Gotik ofis çalışma masasında, ağaç el oymalı ayak üzeri cam, kare formlu bir tabla kullanılmıştır. Bu form çalışan bir insan için masanın diğer bir ucuna erişim açısından uygun değildir. Gotik döneme ait çalışma sandalyesine bakıldığında, yine ağaç el oyması ve kumaş kadife döşeme uygulandığını görmekteyiz. Kadife uzun süreli çalışan bir insan için doğru bir malzeme değildir. Oturma yeri dar tasarlanmış, herhangi bir kolçak kullanılmamıştır. Ayaklar arasına kayıt atılmaması mobilyanın zamanla deforme olabilmesine neden olacağı öngörülebilmektedir. Tasarımda sivriliklerin tehlikeli olabileceği görülmektedir. Bu Gotik çalışma masa-sandalyesinde, ergonomiden çok süsleme ön plandadır. Modernizm ofis çalışma masa ve sandalyesine bakıldığında ise, masa tasarımında, ağaç ayak üzeri düz filmli cam tabla kullanılmıştır. Bu dönemde kırılmaz cam üretimine başlanıldığı için muhtemelen bu özellikte bir cam tercih edilmiş, kenarları yuvarlak kesilmiştir. Çalışma sandalyesi bu dönemde en çok gelişim gösteren mobilya olmuştur. Görseldeki modernizme ait sandalyede, çelik taşıyıcı sistem kullanılmış, profiller yuvarlak forma getirilmiştir. Yine bu sandalyede, döner ve ayarlanabilen sistemler tercih edilmiştir. Sırt bölgesi yarım ay şeklinde kesilerek, sandalyeye kolçak özelliği getirilmiş, aynı zamanda ergonomik açıdan rahatlık kazandırılmıştır.

4.3.4. Ürün-kullanıcı açısından özellikler

Modernizmde, daha öncede ifade edildiği gibi ofis mobilyaları kullanıcı odaklı tasarlanmıştır. Antropometri, ergonominin dışında mobilyanın kullanıcıya tam anlamıyla hizmet edebilmesi için bazı özellikler kazandırılmıştır. Örneğin; bir masa tasarlanırken kullanım kolaylığı için depolama özelliği düşünülmüş, bir bekleme alanı sandalyesi tasarlanırken bardak koyma yeri düşünülmüş ya da kullanılan malzemenin kullanıcısı için göz yormamasına dikkat edilmiştir. Ofis mobilyaları süslemeden, gösterişten çok kullanıcıya hizmet eden eşyalar olarak tasarlanmışlardır.

Ofis mobilyalarının kullanıcı açısından özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Rahat ve konforlu olması
- İhtiyaca cevap verebilmesi
- Sağlık açısından uygun olması
- Bazı ofisler için işlev değiştirebilmesi
- Hepsi göz önünde bulundurularak estetik olması
- Bazı alanlar için bireysel kullanıma uygun olması
- Teknolojik aletlerin kullanımı için uygun olması

4.4. Bölüm Özeti

Bu bölümde, Modernizmde ofis mobilyaları ele alınmıştır. Ofis mobilyası kavramını anlayabilmek için, öncelikle modernizm öncesi ve sonrası ofis mekanları ve kurgu tipleriyle birlikte incelenmiş sonrasında ise mobilya kavramlarıyla birlikte modernizmde ofis mobilyasında olması gereken özelliklerden bahsedilmiştir. Bölüm içerisinde modernizm öncesi-sonrası kıyaslamalar yapılarak ofis mobilyasındaki değişimlere ve gelişimlere vurgu yapılmak istenmiştir.

5. OFİS MOBİLYALARININ MODERNİZM SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİNE DAİR İNCELEMELER

Üçüncü bölümde modernizm dönemini, dördüncü bölümde modernizm döneminde ofis mobilyasının özelliklerini kavradıktan sonra, bu bölümde bu mobilyaların örnekler üzerindeki incelemeleri yapılmak istenmiştir. Modernizmin ofis mobilya örnekleri, ekoller üzerinden, sinema filmleri üzerinden incelenmiştir. O dönemi anlayabilmek adına farklı sanat dalları üzerinden yansımalarına da değinilmiştir.

5.1. Modernizmde Ofis Mobilyası Örnekleri ve İncelemeleri

Modernizm dönemiyle aynı zamanda gelişen ve sayıları çoğalan ofis mekanları, modernizmin etkilerini daha çok ofis mobilyaları üzerinde görmemize neden olmuştur. Bu dönemde çok konuşulan ofis mobilyası tasarımları olmuştur. Bunlardan bazıları görseller üzerinden aşağıda incelenmiştir.

Modernizmin iilk dönemlerinde De Stijl grubu tasarımcıları; sivri hatlı, süslemeden oldukça uzak, doğanın formlarının ve renklerinin hakim olduğu tasarımlar yapmışlardır.

Şekil 5.1. Rietveld Schröder Evi'ndeki çalışma odası (Shaowenwang, 2009)

1920 yılında De Stijl grubunun tasarımcılarından Gerrit Rietveld, 1920 yılında tamamen modernizmin etkilerini yansıttığı 'Rietveld Schröder Evi' tasarlamıştır. Bu evin içerisinde bulunan çalışma odasında bulunan mobilyalar modernizm akımının ilk ofis mobilya örneği olarak kabul edilebilir. Bu görsel (Şekil 5.1) incelendiğinde, odada; çalışma masası, çalışma sandalyesi, misafir sandalyesi ve orta sehpanın kullanıldığı görülmektedir. Bu mobilyalar bizlere modernizmin başlarındaki yansımalarını göstermektedir. Çalışma masası; demir profil ayak üzerine, doğal bırakılmaya çalışılmış, işçilik görülmeyen ağaç tabladan oluşturulmuştur. Çalışma sandalyesi olarak o dönemin ünlü tasarımlarından Zig-zag sandalye kullanılmıştır (Şekil 5.2).

Şekil 5.2. Gerrit Rietveld tasarımı Zig-Zag sandalye (Design-mkt, 2018)

Günümüzde ekol olmuş bu sandalye tasarımını Gerrit Rietveld ilk kez bu evin tasarımında kullanmıştır. Tasarımda sadelik, doğanın formu ve düşük maliyet görülmektedir. Dört adet düz ahşap plaka vidayla birbirine bağlanmıştır. Sandalyede tek detay sırt tablanın arka yüzünde bulunan, sandalyenin kolay çekilebilmesi için açılan derzdir. Bu sandalyeyle birlikte modernizmde matematiksel tasarımlar yapılmaya başlanmıştır.

Yine bu çalışma odasında misafir sandalyesi olarak Steltman sandalye kullanılmış. Bu sandalyede de (Şekil 5.3) Zig-Zag sandalyeyle aynı özellikler görüldüğü söylenebilir.

Şekil 5.3. Gerrit Rietveld tasarımı Steltman sandalye (Slam, 2018)

Yatay ve dikey ahşap profillerin, dengeli kompozisyonundan oluşan bu sandalyeyi Gerrit Rietveld, bir kuyumcu dükkanı için tasarlamıştır. Sonrasında ise bu çalışma odasında kullanmıştır.

Modernizmin gelişim sürecinde ofis mobilyası tasarımlarına bakıldığında; çelik malzeme kullanıldığı görülmektedir.

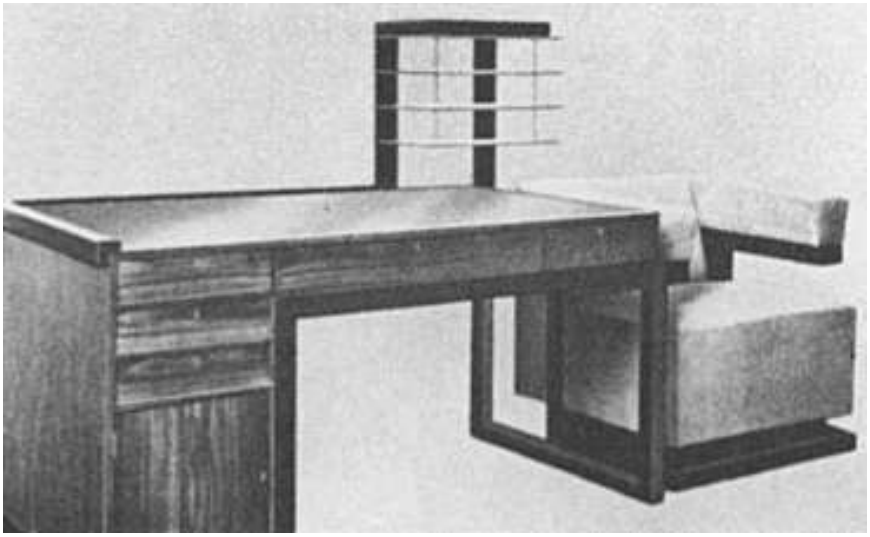

Şekil 5.4. Marcel Breuer ve tasarımı; Wassily Koltuk (Oggusto, 2020)

Modernizmin ünlü sanatçılarından Marcel Breuer'in tasarladığı Wassily koltuk çelik borular kullanılarak tasarlanmış ilk koltuktur (Şekil 5.4). Bu koltuğu 1925 yılında bisikletten esinlenerek tasarlamıştır. Bu koltuk genelde ofis mekanlarında, misafir sandalyesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Koltuk incelendiğinde, modernizmin ilk ofis mobilya örneklerine göre daha yumuşak hatlı ve ergonomik olduğu görülmektedir. Bu sandalyenin strüktürü bükülmüş çelik profillerden oluşturulmuş, oturma, yaslanma ve kolçak kısmına kumaş giydirilmiştir. Bu tasarımı bu dönemin ilk tasarımlarıyla kıyaslamak gerekirse, tasarımın sanat için değil kullanıcı için yapıldığı söylenilebilir.

Bauhaus'un kurucusu Walter Gropius'un 'önce işlev sonra biçim' felsefesiyle tasarladığı ofis mobilyası tasarımlarına bakıldığında; pratik kullanım, düşük maliyet ve sadelik görülmektedir.

Şekil 5.5. Walter Gropius tasarımı çalışma masası ve sandalye tasarımı (Noever-design, 2021)

Walter Gropius'un kendi kullanımı için tasarladığı bu çalışma masasında (Şekil 5.5) işlevsellik ön plandadır. Ağaç malzeme kullanılmıştır. Taşıyıcı sistem olarak sol tarafı dolap olarak tasarlanmıştır. Üst tabla çekmece sistemlidir ve üzeri cam malzemeyle örtülmüştür. Masa üzerine açık raf sistemi monte

edilmiştir. Böylelikle bu ofis mobilyası hem çalışma hem de depolama görevi görmüştür. Çalışma masası yanında bulunan koltuk tasarımı da yine Walter Gropius tasarımıdır.

Şekil 5.6. Walter Gropius tasarımı koltuk (Smow, 2021)

Ofislerde misafir koltuğu olarak kullanılan bu tasarımı (Şekil 5.6), 1920 yılında tasarlanmıştır. Ağaç strüktür üzerine kumaş döşeme kullanılmıştır. Modernizmin başlangıcındaki tasarımlardan bir tanesidir. Geometrik ve keskin çizgileri olan bir formdadır ancak ilk tasarımlarla kıyaslandığında konfor açısından dikkat edilerek tasarlanmıştır.

Dönemin ünlü sanatçılarından Le Corbusier'in tasarımları ikon olmuştur (Şekil 5.7). Ofis mobilyası tasarımlarında dört şey hakimdi; çelik profil, deri kumaş, dalgalı form ve ergonomi.

Şekil 5.7. Le Corbusier sandalye tasarımları (Pinterest, 2015)

Le Corbusier'in LC7 isimli ofis sandalyesi tasarımında, döner sistemin ilk kez kullanıldığı görülmektedir. Otururken hareket edebilme eylemini kolaylaştıran bu sistemin oluşturulması sandalye tarihi açısından önemli bir gelişimdir.

Le Corbusier'in ekibinden, o dönemin ünlü kadın tasarımcısı Charlotte Perriand, Corbusier'in bütün tasarımlarına katkısı olmuştur. Ancak kendi ismiyle tanınan, ikon olmuş tasarımları da olmuştur (Şekil 5.8).

Şekil 5.8. Charlotte Perriand ve ofisi (Arkitektuel, 2019)

Perriand'ın kendının tasarladığı mobilyalarla kurguladığı bu ofisi, bizlere modernizmde ofis mobilyalarının gelişim süreciyle ilgili bilgiler vermektdir. Oldukça sade bir o kadar da işlevsel tasarımlar yapmıştır. Çalışma masası

tasarımına bakıldığında, 3 ağaç blok üzerine oturtulmuş dalga formlu ağaç bir tabladan oluştuğu görülmektedir. Masada kullanılan tüm aksamlara doğanın formları yansıtılmak istenmiştir.

Perriand'ın arkasında bulunan raf tasarımı ise yine kendisine aittir. Oldukça sade olan bu raf tasarımında sürgü sistemli bir kapak kullanılmış ancak rafın tamamı örtülmek istenmemiştir. Böylelikle, doluluk-boşluk dengesinin hakim olduğu bu raf, hem vitrin hemde depolama olarak kullanılmış, birden çok işlev kazandırılmıştır.

Modernizm genellikle sade, statüsü olmayan tasarımlarla ön planda olsa da, nadirende olsa ikon olmuş gösterişli tasarımları da olmuştur. Buna en iyi örnek Lounge Chair'dir (Şekil 5.9). 1956 yılında yüksek gelir sınıfı için tasarlanmıştır.

Şekil 5.9. Charles ve Ray Eames tasarımı Lounge Chair (Kalelimimarlik, 2019)

Charles ve Ray Eames isimli karı-koca'nın tasarımı olan bu ofis sandalyesinin en önemli özelliği konforudur. 3 adet bükülmüş kontrplak üzerine, deri döşeme yapılmıştır. Ergonomiye dair her şey düşünülmüştür. Modernizmdeki minimal tasarımdan uzak olsa da modernizmin formlarından ve malzeme kullanım stilinden dolayı bu sınıfa girmiştir.

Modernizmin tüm dünyaya yayılması ve teknolojinin fazlasıyla ilerlemesiyle birlikte malzeme de ve uygulamalarda çeşitlilik olmuştur. Modernizmin devamı olarak gelişen Pop-Art akımının ofis mobilya örneklerine bakıldığında plastik kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir (Şekil 5.10).

Şekil 5.10. Charles ve Ray Eames tasarımı PACC ofis sandalyesi (Qz, 2018)

Pop Art sanatı ilk başlarda heykelsi tasarımlar olarak karşımıza çıkmış ancak sonralarda kullanıcı odaklı tasarımlara dönülmüştür. Yine Eames çifti, günümüzde hala satışı olan bu ikon olmuş Pop Art ofis sandalyesini 1976 yılında tasarlamışlardır. Krom ayak üzerine oturtulmuş plastik malzemeli gövdeden oluşmuştur. 360 derece döner sistem, tekerlekli ayak sistemi ve yükseklik ayarlayabilme gibi teknolojik sistemlerden yararlanılmıştır. Plastik sağlamlık açısından yetersiz bir malzeme olması nedeniyle ayak kısmında krom malzeme tercih edilmiş ve yine plastik konforlu bir malzeme olmaması sebebiyle oturma kısmına sünger döşeme tercih edilmiştir. Bu ofis sandalyesinde, düşük maliyet, ergonomi ve estetik faktörler göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır.

21. yüzyılda tasarlanan ofis mobilyalarına bakıldığında modernizmin etkisinde olduğu söylenilebilir. İncelenen tasarımların çoğu günümüzde hala kullanılmakta ya da bu tasarımlardan esinlenilerek yeni ofis mobilyaları üretilmektedir.

Şekil 5.11. Dublin'de bulunan Google Ofisi (Careers.google, 2021)

Örneğin Şekil 5.11'e bakıldığında, çağdaş bir ofis olup, Pop-Art stilinde tasarlandığı görülmektedir. Plastik malzemeli, heykelsi, ana renklerin hakim olduğu misafir bekleme koltukları tasarlanmıştır.

Başka bir çağdaş ofis mobilyalarına örnek olarak, Türkiye'de bulunan bu ofise bakıldığında (Şekil 5.12), modernizmin etkisinde kurgulandığı görülmekedir.

Şekil 5.12. İstanbul'da bulunan Sahibinden.com ofisi (Arkiv, 2018)

Toplantı masası ve sandalyelerine bakıldığında çelik strüktürlü gövde üzerine doğal renkli ağaç malzeme kullanıldığı görülmektedir. Bu tasarımlar

modernizmin diğer ofis mobilyaları gibi, süslemeden uzak, gösterişsiz ama estetiktir.

5.2. Film İncelemeleri

Modernizm döneminin tasarım dallarındaki yansımalarını, tarihsel gelişimini, ofis mekanları ve ofis mobilyalarını inceledikten sonra bu dönemin halka yansımalarını anlayabilmek için modernizm döneminde çekilen Jaqueas Tatti filmleri izlenilip, analiz edilmiştir.

1907-1982 yıllarında yaşamış, modernizm dönemine şahit olmuş, ünlü Fransız yönetmen Jaques Tatti, komedi dalında sinema filmleri çekmiştir. Filmlerinde genellikle alaycı ve eleştirel bir anlatım kullanmıştır. Eleştirdiği konular, modernizmin insan yaşamındaki etkileridir. Filmlerinde baş rol olan Bay Hulot karakterini kendisi üstlenmiştir. Tatti Filmlerinde, Bay Hulot modernist düzene ayak uyduramasa da itiraz etmiyor olması, modernizmle alakalı izleyiciyi düşünmeye yönlendirmiştir.

Jaques Tatti'nin yönettiği ve başrolünü oynadığı Play Time (Oyun Zamanı) ve Mon Oncle (Dayım) filmleri alt başlıklar olarak aşağıda incelenmiştir.

5.2.1. Play Time filmi

16 Aralık 1967'de gösterime giren Jaques Tatti'nin bu filmi, modernizmin merkezi olan Paris'de çekilmiştir.

Başrol Bay Hulot'un yeni modernist düzende başına gelen ilginç olayları konu alan Play Time filmi için, o döneme göre büyük bir prodüksiyon oluşturulmuştur. Diyaloğun çok kullanılmadığı bu sessiz filmde geçen mekanlara ve eşyalara; bu şehire gezmeye gelen Amerikalı turistlerle, bu şehirin yerlisi olan Bay Hulot'un gözünden bakılarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

Filmin ilk sahnesi, havalimanında geçmektedir. Burada yapılan her eylemin bir kuralı vardır. Oldukça steril bir mekandır (Şekil 5.13).

Şekil 5.13. Havalimanı sahnesi, bekleme alanı

Zeminde parlak bir döşeme, duvar yerine çelik malzemeli bölücü panel veya doğramasız cam kullanılmıştır. Panellerden oluşan odacıklardan bazıları tuvalet bazıları ofis olarak kullanılmaktadır. Ancak tek tip olması, yönlendirici tabelalar olmasına rağmen kafa karışıklılığına neden olmaktadır.

Oturma elemanında, çelik profil üzerine deri döşeme tercih edilmiştir. Bu oturma elemanı Le Corbusier tasarımlarını andırmaktadır.

Şekil 5.14. Havalimanı sahnesi, karşılama alanı

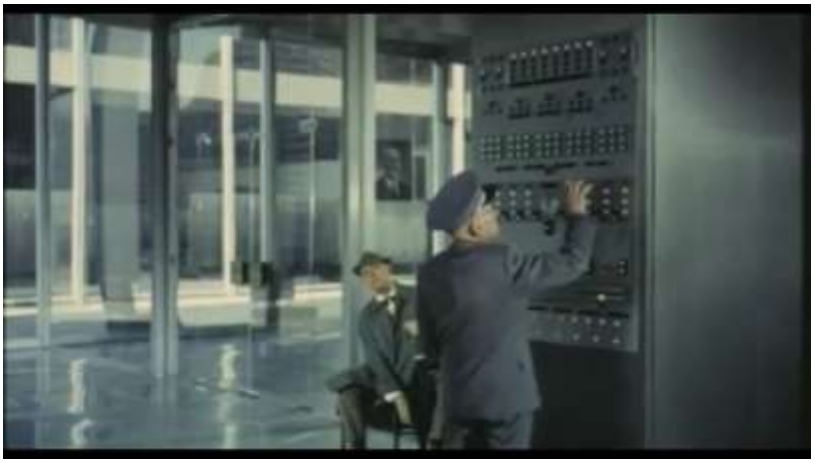
Havalimanında geçen tüm sahnelerde üç şey hakimdir; parlaklık, soğukluk ve şeffaflık (Şekil 5.14). Duvarda kullanılan malzemeyle, karşılama bankosunun malzemesi, çiçekçinin stantıyla gazetecinin stantı aynı tasarlanmış, hiçbirşeyin diğerinden daha fazla dikkat çekmesine izin verilmemiştir.

Dış mekan sahnelerinde araç yoğunluğuna ve yüksek betonarme binalara dikkat çekilmiştir (Şekil 5.15). Hiç yeşillik yoktur ve ağaç yerine yol kenarlarına fazlaca sokak labaları dikilmiştir.

Şekil 5.15. Dış mekan sahnesi

Filmde geçen ikinci mekan, Bay Hulot'un bir görüşme için gittiği ofis binasıdır. Bay Hulot binaya girdiğinde yaşlı güvenlik görevlisiyle muhattap olur (Şekil 5.16).

Şekil 5.16. Ofis mekanı, güvenlik görevlisi sahnesi

Son teknolojiyle çalışan bu ofiste, güvenlik görevlisinin çektiği sıkıntılara vurgu yapılmıştır. Bi süre uğraştıktan sonra iletişime geçmeyi başarabilmiş ve Bay Hulot'u bekleme odasına yönlendirmiştir (Şekil 5.17).

Şekil 5.17. Ofis mekanı, bekleme odası sahnesi

Bu camekan bekleme odası, hem dışarıda hem ofis içerisinde gibidir. Kapı kanadının nereden ve nereye açıldığı belli değildir. Mekan kurgusu ve kullanılan malzemeler havalimanı sahnelerindekiyle aynıdır. Bay Hulot izleyiciye bu koltuğun nasıl olduğuyla ilgili bilgi vermektedir (Şekil 5.18).

Şekil 5.18. Ofis mekanı, koltuk inceleme sahnesi

Bu sahnede, oturma elemanının temasla birlikte şekil alması konu edilmiştir. Bu yeni teknoloji ergonomik malzeme, Bay Hulot'a ilginç gelmiştir. Oturduğunda çıkan seslere, sandalyenin alışılmıştan alçak olmasına ama yine de konforlu olmasına dikkat çekilmiştir.

Bay Hulot görüşme yapacağı kişiyi beklerken bina içerisinde, koridorun bir bölümü sandığı asansöre yanlışlıkla bindiği için kaybolur. Böylelikle ofisin tamamını izleyiciye göstermiş olmaktadır.

Şekil 5.19. Ofis mekanı, asansör sahnesi

Bay Hulot, asansörün kapısı açıldığında başka bir kattadır (Şekil 5.19) ancak bu katta da bekleme odasındaki oturma elemanlarını görünce aynı yerde olduğunu düşünür. Böylelikle yine, mekanda kimlik olmamasına dikkat çekilmiştir.

Bekleme odasının çıkış kapısıyla benzettiği kapıyı açtığında bir toplantı odası olduğunu farketmektedir (Şekil 5.20). Bu toplantı odasında 18 kişi bir toplantı masası etrafında oturmaktadır.

Şekil 5.20. Ofis mekanı, toplantı odası sahnesi

Masa detayı görünmese de, oturma elemanları incelendiğinde sadece çelik borulardan oluşan bir aksamı olduğu görülmektedir. Sırt kısmında beli kavrayacak şekilde çelik borular bükülmüştür. Toplantı sandalyesi uzun süreli kullanılan bir oturma elemanı olmaması nedeniyle, bu tasarımda ergonomi ön planda tutulmamıştır. Bu mekanda oturma-kalkma eylemleri sırasında ses çıkaracağı öngörülebilir.

Bay Hulot'un bu ofiste girdiği diğer bir mekan ise çalışma alanıdır. Bu çalışma alanı modüler tipli kurgulanmıştır (Şekil 5.21).

Şekil 5.21. Ofis mekanı, Modüler tipli çalışma alanı sahnesi

Çelik panellerden oluşan odacıkların bazı yüzeylerine işlev kazandırılmış, açılır kapanır dosya kutuları yapılmıştır. Bu odacıklar bireysel kullanılmakta, içerisinde; 1 adet masa, 1 adet çalışma sandalyesi ve teknolojik gereksinimler bulunmaktadır. Ofisin çevresi açık olmasına rağmen çalışanlar odacık içinde soğuk renkli bir panele bakabilmektedirler. Bu sahnede diğer bir eleştiri ise sestir. Çalışanlar birbirlerini çok net duymalarına rağmen telefonda iletişime geçmektedirler. Tatti, hücre tipli ofisleri farklı bir bakış açısıyla eleştirmiştir.

Bay Hulot, görüşmek istediği kişiyi camın yansımasında görür ve aslında arkasında olmasına rağmen tam tersi yöne doğru yürür. Böylelikle başka bir mekana geçiş yapar. Bu mekan bir fuar alanıdır.

Şekil 5.22. Fuar alanı, mobilya standı sahnesi

Bu sahnede (Şekil 5.22) satış elemanı, Bay Hulot'a her yerde kullanılan bu sandalyenin tanıtımını yapmaktadır. Sandalyenin çok özellikli olduğunu vurgulamaktadır ve Bay Hulot ilk kez görmüş gibi şaşkınlıkla dinlemektedir. Bu sahneyle birlikte, modernizmin bütün mobilya elemanlarının birbiriyle aynı olduğu, bu mobilyaların tek bir yer için değil her mekan için kullanılabildiği vurgulanmıştır. Bu fuar alanı da ofis mekanıyla aynı kurgudadır. Kullanılan malzemeler, ürünler, yönlendirmeler birbiriyle aynıdır.

Şekil 5.23. Fuar alanı, ofis mobilyası sahnesi

Bu sahnedeki (Şekil 5.23) mobilyalara bakıldığında, bir çalışma sandalyesi ve bir çalışma masası görülmektedir. Bu sandalyenin filmdeki diğer oturma elemanından tek farkı tekerlek sistemli olmasıdır. Çalışma masasına bakıldığında tüm mekanlarda hakim olan metal malzeme kullanıldığı

görülmektedir. Çelik aksamlı bu masada 3 adet depolama alnı mevcuttur. Modernizmin tasarımlarında çok karşılaşılmayan, masanın ön yüzeyinde yine aynı malzemeden perde kullanılmıştır. Modernizmin ofis masalarına göre daha kütlesel bir formu vardır.

Şekil 5.24. Fuar alanı, çöp kovası sahnesi

Bu fuar alanında eski sanat akımlarına bir gönderme sahnesi çekilmiştir (Şekil 5.24). Fuarın bu stantında çöp kovası tanıtımı yapılmaktadır. Bu çöp kovası eski çağlarda sıkça kullanılan sütun formundadır. Tatti, bu sahneyle eski sanat akımlarının modernizm çağında ancak bu fonksiyonlarda kullanıldığını izleyiciye yansıtmak istemiştir.

Bir diğer mekan ise turizm acentesidir. Bu acentenin camında aynı görsel üzerinde farklı şehir isimleri yazmaktadır (Şekil 5.25).

Şekil 5.25. Turizm acentesi sahnesi

Tatti burada modernizm dönemindeki mimariye dikkat çekmiştir. Modernizmin dünyanın her yerine yayıldığını, yüksek betonarme yapılarla şehirlerin kimliklerini kaybettiğine, birbirlerinin aynısı olduklarına dikkat çekmiştir.

Bir diğer mekan ise, Bay Hulot'un yolda karşılaştığı arkadaşının evidir (Şekil 5.26).

Şekil 5.26. Ev sahnesi

Bu ev sahnelerinde modernizmde şeffaflığa dikkat çekilmiştir. Mahremiyetin olmadığı bu 4 daire birbirinin aynısı olarak kurgulanmıştır. Kullanılanılan eşyaların tümü birbiriyle aynıdır. Televizyon daireler arasındaki ortak duvara

gömme olarak yerleştirildiğinden, dışarıdan bakıldığında birlikte oturuluyormuş gibi görünmektedir (Şekil 5.27).

Şekil 5.27. Ev sahnesi

Tatti bu sahnede; insanların televizyondan gözlerini alamadıklarını, aslında dışarıdan kendilerinin televizyon karakterleri gibi göründüğünü göstermek istemiştir. Böylelikle modernizmdeki teknolojik gelişmeleri iğnelemiştir.

Bu mekandaki mobilyalardan oturma elemanına bakıldığında yine aynı koltuk kullanıldığı görülmektedir.

Şehire lüks, yüksek gelirli kesime hitap eden bir restoran açılmıştır. İnşaatı tam anlamıyla bitmemiş olsa da açılış yapıldığı akşam mekanın güvenliği, Bay Hulot'la karşılaşır ve ondan mekanın inşaat işleri için yardım ister. Böylelikle filmin diğer mekanı bu restorana giriş yapılır. Bu sahnede Bay Hulot'un aslında bir mimar olduğu bilgisi izleyiciye verilmektedir.

İnsanların sadece gövde gösterisi için geldiği bu mekanda tüm teknik aksaklıklar misafirler tarafından göz ardı edilmektedir. Yardım için gittiği mekanda Bay Hulot eşyaların dilini bilmediği için bir takım aksaklıklar yaşamıştır.

Şekil 5.28. Restoran mekanı, kapı sahnesi

Bu sahnede (Şekil 5.28) Bay Hulot, kırmış olduğu cam giriş kapısının kulpunu tutarak misafirlere durumu yansıtmamaya çalışmaktadır. Bu sahnede modernizmin gereksiz kurallarıyla ve camın yarattığı hiçlik hissiyatıyla alay edilmiştir.

Şekil 5.29. Restoran mekanı, sandalye sahnesi

Bu sahne de ise (Şekil 5.29). garsonlardan birisinin pantolonunun sandalyeye takılması sonucu yırtılmasıyla birlikte görevinden edilmesini görmekteyiz. Bu sahnede hem sandalye tasarımına atıfta bulunulmuştur, hem de mekanda hiçbir şeyin yolunda gitmemesine rağmen çalışanın kusurlu bulunmasına dikkat çekilmiştir.

Mekanda bulunan sandalye, modernizmin akımlarından birisi olan Art Deco tasarımıdır. Kraliyet tacı şeklinde olan bu tasarım çelik borulardan tasarlanmış, oldukça sivri formludur.

Bay Hulot, mekanda bulunan misafirlerden birine yardım etmek isterken, tavanda bulunan dekoratif paneli yıkar (Şekil 5.30). Ancak bu misafirlerin hiç birisini rahatsız etmez, pistte dans etmeye devam ederler.

Şekil 5.30. Restoran mekanı, tavan yıkılma sahnesi

Tamamen yerle bir olan mekan kullanılmaz durumdadır. Ancak insanlar bu durumu eğlence haline getirmişlerdir. Burada, modernizmin malzemelerinin basit, dayanıksız olmasına rağmen insanların bunu göz ardı etmesinden, kullanmaya devam etmesinden bahsetmiştir. Bir yandan da bu sahnede, işlev değişikliğiyle alay edilmiştir.

Restoran sahnesinin sonlarına doğru, müzisyenlerin mekanı terk etmesiyle birlikte işletmeci misafirlere, müzikle ilgilenen olup olmadığını sorar ve kalabılığın içerisinden sadece, turist kabilesinden genç kadın çıkar. Burada, sanat ve sanatçılar ülkesi Fransa'da, sanatla ilgilenen tek bir kişi bile kalmadığı vurgulanmıştır. Modernizme hayranlık duyan insanların sanatla bir ilgisi olmadığı mesajı verilmektedir.

Bay Hulot'la arkadaş olan bu turist kadın ülkeden ayrılırken, Bay Hulot kendisine aldığı hediyeyi vermek ister. Ancak turnikeden geçemediği için

turist kadına hediyesini turnikenin arkasında olan bir genç vasıtasıyla ulaştırabilir. Hediye ise bir çiçek dalıdır. Bu çiçek dalı filmde bolca karşımıza çıkan sokak lambalarıyla birbirine benzemektedir (Şekil 5.31).

Şekil 5.31. Sokak lambası sahnesi

Bu sahneyle izleyiciye, bir dal çiçeğin bile modernizmin aleti olduğu mesajı verilmektedir.

Filmin bazı ara sahnelerinde cam yansımasında Paris'in eski yapıları ve Eyfel kulesi görülmektedir. Ancak gerçekte bakıldığında yüksek katlı binalar vardır. Bu sahnelerde yönetmen, eskiye duyduğu özlemi yansıtmaktadır.

Bu filmde modernizmin o dönemin kullanıcıları açısından nasıl değerlendirildiği görülmektedir. Filmde modernizmin açıkları olmasına rağmen, bu durumdan rahatsız olan tek bir kişi bile yoktur. Herkes bu yeni düzene adapte olmaya çalışmaktadır. Filmde, halkın eski kaostan kurtulmak için modernizme mahkum edildiği mesajı verilmiştir.

5.2.2. Mon Oncle filmi

Jaques Tatti'nin, 1958 yılında Fransa'da çektiği bu filmde, Tatti yine Bay Hulot rolündedir. Arpel ailesi ile aralarında yaşanan ilginç olaylar konu edilmiştir. Tatti bu sessiz filmde yine, modernist düzeni ve tasarımları alaycı ve komik bir senaryoyla izleyiciye yansıtmaktadır.

Arpel ailesinin üyeleri, Bay Hulot'un; kız kardeşi, eniştesi ve yeğeninden oluşmaktadır. Bayan ve Bay Arpel, modernizme kendilerini fazlasıyla kaptırmıştır. Ancak çocukları Gerard, dayısı Bay Hulot gibi bu yeni düzene ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle sürekli dayısı Bay Hulot'la vakit geçirmek istemektedir. Arpel ailesinin köpekleri dahi, ara sıra Bay Hulot'un mahallesine kaçarak, yeni düzende tarafını izleyici göstermektedir.

Şekil 5.32. Arpel ailesinin evi ve mahallesi

Arpel ailesinin evinde modernizmin etkileri görülmektedir (Şekil 5.32). Kübik formlu bu betonarme evde, her şey son teknolojiyle kurgulanmıştır. Pencereler, kapılar, ışıklar, mutfağın tamamı ve bahçede bulunan balık formundaki fiskiye elektrikle çalışmaktadır. Evde çekilen sahnelerde arka planda elektronik eşyaların motor sesi gelmektedir. Evin bulunduğu mahalle izleyiciye; sessiz, resmi ve soğuk yansıtılmaktadır.

Bay Hulot'un evi ise eski bir mahallededir. Bu geleneksel eski apartmanı komşularıyla paylaşan Bay Hulot, yapının en üst katındaki dairesinde oturmaktadır (Şekil 5.33).

Şekil 5.33. Bay Hulot'un evi ve mahallesi

Bay Hulot'un oturduğu yapının önünde çarşı bulunmaktadır. Burada çekilen sahneler; hareketli ve eğlencelidir. Arka planda; Arpel ailesinin evinin aksine kuş sesleri gelmektedir.

Arpel ailesinin evi incelendiğinde oldukça sıradışı olduğu söylenilebilir. Bu evde, ilginç peyzaj tasarımı, ilginç mobilyalar ve sistemler görülmektedir.

Şekil 5.34. Balık formlu fiskiye

Arpel villasının bahçesinde bulunan balık formundaki fiskiye filmde sıkça gördüğümüz bir tasarımdır (Şekil 5.34). Bayan Arpel, bu fıskiyeyi sadece önemli misafirler geldiğinde açmaktadır. Onun dışında her zaman kapalı bırakılmaktadır. Tatti; hiçbir amacı olmayan, plastik malzemeli, bu heykelsi tasarımla, o yıllarda gündemde olan Pop Art akımına gönderme yapmıştır.

Bu evde çok mobilya yoktur ancak kullanılan mobilyalar o dönemin stilini yansıtmaktadır (Şekil 5.35).

Şekil 5.35. Arpel ailesinin salonu

Yeşil renkli divan; çelik strüktür üzerine, iki silindir sünger parçanın, oturulan ve yaslanılan kısmına oturtulmasıyla oluşmuştur. Şöminenin bulunduğu köşede kullanılan sandalye tasarımı yine tamamıyla çelik strüktürlü olup başka bir malzeme kullanılmamıştır. Bu tasarımlarda yine Pop Art'ın etkileri görülmektedir.

Şekil 5.36. Arpel villasının dış mekanı

Günümüzde de satışı olan, demir profillerden oluşan bu sandalyeyi (Şekil 5.36); Tatti, filminde yemek sandalyesi olarak kullanmıştır. Tamamen demir strüktürlüdür ve oturma bölümüne kumaş döşeme tercih edilmiştir. Bu evde yemek masası vardır ancak bahçe bölümüne çıkarılmak için tekerlekli, küçük ebatlı bir servis masası kullanılmaktadır.

5.37. Arpel villasının mutfağı

Tamamen elektrikle çalışan bu mutfakta, Gerard'ın oturduğu sandalyeye bakıldığında (Şekil 5.37); Bayan Arpel, sandalyeyi oğlunun vücuduna uygun hale getirebilmek için, yüksekliğini bel kısmını ve sırt kısmını pratik bir şekilde ayarladığı görülmektedir. Bu sandalyede kullanılan sistemler, filmin çekildiği zamanlarda yeni bir teknolojidir. Bay Hulot, bu mutfağı kulanırken zorlanmakta olduğu bir sahne vardır. Piposunu yakmak için girdiği mutfakta, elektrikli ocak kullanıldığı için ateş aramaktadır ancak dolapları bile açamamıştır.

Bay Arpel, oğlunun sürekli dayısıyla zaman geçirmek istemesinden rahatsızdır. Bu nedenle Bay Hulot'u bir işe sokmaya çalışmaktadır. Bay Hulot'a iş bulmak için gittiği ofisin yönetim biriminde ilginç bir mekan kurgulanmıştır.

Şekil 5.38. Ofis sahnesi

Bu yönetici odasında pencere yoktur (Şekil 5.38). Parlak zemin ve soğuk renkli bir duvar boyası kullanılmıştır. Bu büyük ofiste sadece; 2 misafir sandalyesi, 1 çalışma sandalyesi, 1 masa ve harita şeklinde bir duvar objesi kullanılmıştır. Misafir sandalyesi, Arpel villasının şömine başında kullanılan sandalyeyle aynıdır. Çalışma masası da yine Arpel villasının iç mekanda kullandıkları yemek masasıyla benzemektedir. Bu filmde de Play Time filmindeki gibi mobilyaların kimliksiz olmasına dikkat çekilmiştir.

Bay Hulot, iş görüşmesine gittiğinde sakarlıklar peşini bırakmadığı için reddedilmiştir. Bu ofis odasında yine soğuk renkler ve demir malzemeli mobilyalar dikkat çekmektedir (Şekil 5.39).

Şekil 5.39. Ofis odası sahnesi

Bu odada; 2 adet misafir sandalyesi, 1 adet çalışma masası ve sandalyesi, 1 adet de depolama dolabı bulunmaktadır. Çalışma masası çelik malzemeden tasarlanmış, tabliyesinin köşeleri yuvarlak formda kesilmiştir. Masanın taşıyıcı sistemi plakalarla perdelenmiştir. Sandalyelerde çelik boru strüktür üzerine deri kumaş döşemelidir. Herhangi bir sistem kullanılmamıştır. Çalışma sandalyesinde misafir sandalyesinden farkla kolçak kullanılmıştır. Depolama dolabı yine çelik malzemelidir ve çelik kontrplak kapak kullanılmıştır.

Bay Arpel, Bay Hulot'u kendi iş yerine almaya karar veriri. Bay Arpel'in Plastac adında bir plastik fabrikası vardır. Filmde, Pop Art döneminde gelişen bu

malzemeye dikkat çekilmek istenmiştir. Bu fabrikada da ofis sahneleri çekilmiştir.

Şekil 5.40. Bay Arpel'in ofis odası

Bay Arpel'in ofis odası incelendiğinde (Şekil 5.40); Bay Hulot'un iş görüşmesine gittiği odadaki mobilyalarla birebir aynı mobilyaların kullanıldığı görülmektedir. Oysa bu oda bir yönetici odasıdır, diğeri ise görüşme odasıdır. Burada; modernizmde statünün önemli olmadığı tasarımlar yapıldığı vurgulanmak istenmiştir. Sekreteriyle aynı odayı paylaştığı görülmektedir. Sekreterinin ise küçük ve portetif bir masası ve çalışma sandalyesi vardır.

Şekil 5.41. Fabrikanın bekleme alanı

Bu sahnede ise (Şekil 5.41), bekleme alanındaki sandalye dikkat çekmektedir. Bu sandalye, tez çalışmasında daha önce incelemiş olduğumuz Gerrit Rietveld tasarımı Zig-Zag sandalyesine benzemektedir. Ancak tamamen çelik

konstrüksiyonludur ve oturulan ve yaslanılan kısmında deri malzeme kullanılmıştır. Zig-zag sandalye tasarlanırken ergonomik çok göz önünde bulundurulmamıştır. Ancak bu bekleme sandalyesi ergonomi faktörü düşünülerek revize edilmiştir.

Şekil 5.42. Bay Hulot'un çalıştığı sandalye

Bay Hulot'un çalıştığı sandalye ise, Bayan Arpel'in oğlu için ayaladığı sandalyeyle aynıdır (Şekil 5.42). Filmde sık sık; bir mobilyayı her mekanda görebileceğimiz mesajı verilmiştir.

Fabrikanın cephesinin, Gerard'ın gittiği okulla aynı olması da filmde dikkat çeken sahnelerden bir tanesidir.

Şekil 5.43. Fabrika ve Okul binası

Aynı mimarideki bu iki binayla (Şekil 5.43) Tatti, modernizm döneminde her yapının birbirinin aynısı olduğunu ve ancak üzerindeki tabelalar sayesinde ne olduğu anlaşıldığı mesajını vermiştir. Hatta, tabelalar bile birbirinin aynısı olarak tasarlanmıştır.

Villa Arpel'in bahçesinde verilen partide, tasarımsal aksaklıklar yaşanmıştır ve komik sahnelere sebep olmuştur. Bu partiyle Arpel villasının peyzaj tasarımına dikkat çekilmek istenmiştir.

Şekil 5.44. Arpel villasına gelen konuklar

Bu sahnede (Şekil 5.44) Bay Hulot'un bahçe kapısından içeri girmesiyle davetliler karşılamak için ayağa kalkmışlardır. Bay Hulot düz bir şekilde ilerler ancak bahçe yönlendirmesi o yönde olmadığı için yolu uzatmak durumunda kalmış, davetliler uzun süre ayakta beklemişlerdir. Bu sahnede modernizmin tasarımlarının anlamsız da olabileceğine dikkat çekilmiştir.

Bu sahnede görülen bahçe sandalyelerini incelemek gerekirse; modernizmin mobilyalarına bakıldığında çok karşılaşılan bir stilde tasarlanmamıştır. Biraz Art Deco stilinde biraz da Pop Art bir tasarım demek mümkündür. Bu tasarım; Art Deco'dan formunu, Pop Art'dan rengini ve sıradışılığını almıştır.

Bay Hulot'un elindeki sivri aleti toprağa saplamasıyla balık fıskiyeye giden borulardan birini patlatmıştır ve olaylar çığırından çıkmıştır (Şekil 5.45).

Şekil 5.45. Boru patlama sahnesi

Misafirler arasından, Bay Arpel'in fabrikadaki yardımcısı tamir için kolları sıvamış ve uzun uğraşlar sonucu balık fıskiyeyi yeniden çalıştırmayı başarmıştır. Topraklı ellerini de süs havuzunda temizlemiştir. Bahçe de yer değişikliği yapan misafirler bir türlü birlikte oturmak için başka bir alan bulamamışlardır. Ama yine de gün sonunda herkes memnun ayrılmıştır.
Burada Tatti, modernizmin onca sorunu olmasına rağmen bu durumun kimseyi rahatsız etmemesine dikkat çekmek istemiştir.

Tatti, teknolojiye başka bir gözle baktığını, Bayan Arpel'in kocasına evlilik yıldönümleri için aldığı garaj kapısında izleyiciye göstermektedir (Şekil 5.46).

Şekil 5.46. Garaj kapısı sahnesi

Bu kapı yerde bulunan ışık hüzmesinin içinden geçerek devreye girmektedir. Bay Arpel hediyeyi çok beğenmiştir ancak Bay ve Bayan Arpel içerideyken, köpekleri hüzmenin içinden geçince kapı kapanmış, içeride kalmışlardır. Tatti

burada; teknolojik tasarımların, sonrası düşünülmeden heryerde kullanıldığını vurgulamak istemiştir.

Filmin sonunda, Bay Hulot tüm bunlara ayak uyduramamış ve çalışmak için başka bir şehire gitmeye karar vermiştir.

Jaques Tatti, filmlerinde izleyiciye düşünmesi için olumlu olumsuz sahneler çekmiştir. Ancak bu modernist evde çektiği son sahnede tarafını belli etmiştir (Şekil 5.47).

Şekil 5.47. Arpel villasında bulunan divan

Tatti bu sahnede, hilal şeklindeki kanapeyi çevirerek bir şezlong yapmıştır. Normalde bu tasarım, yatmak için uygun değilken Bay Hulot, onu kendince yatılabilir bir mobilya haline getirmeyi başarmıştır. Bay Hulot adeta tasarıma işlev katmış ve 'tasarım böyle olmalı' demiştir.

Jaques Tatti çektiği iki filmde de; hem modernist tasarımların nasıl olduğuyla ilgili bilgi vermiş, hem de modernist dönemin insanlar üzerindeki etkilerini izleyiciye yansıtmıştır. İki filmde de, modernizmin insanlar üzerindeki etkisine bakıldığında;

- Bir kesimin modernist düzene hayranlık beslediği, bir kesimin de bu dönemin içinde yer bulamadığı görülmektedir.
- İnsanların ne olduğunu bilmediği şeylere karşı ilgisinin olduğu görülmektedir.

- Bu dönemde ortaya çıkan birçok aksaklıklara rağmen insanların bu duruma müsamaha gösterdiği görülmektedir.

İki film için, modernizmin tasarımlarına bakıldığında ise; mekanların birbirine benzer malzeme ve ürünlerle kurgulandığı görülmektedir.

Çizelge 5.1. Playtime ve Mon Oncle filmlerinin tasarım analizi

	MALZEME	RENK	ERGONOMİ	AKIM
MOBİLYA	Çelik	Metalik	Var	Bauhaus
	Deri kumaş	Siyah		Bauhaus
	Plastik	Ana renkler		Pop Art
ZEMİN	Seramik	Parlak metalik+ Parlak beyaz	Yok	Modernizm
TAVAN	Çelik	Metalik	Var	Modernizm
DUVAR	Seramik+Çelik panel	Parlak metalik Parlak beyaz	Var	Modernizm

Play Time ve Mon Oncle filmlerindeki tasarımlar incelendiğinde;

- Duvar, seramik kaplamadır veya çelik paneller bölücü olarak tercih edilmiştir. Parlak metalik veya beyaz renklidir. Ergonomik olarak izleyiciye yansıtılmıştır. Modernizmle birlikte tercih edilmeye başlanan bir tasarım şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Tavan, çelik malzeme kaplama tercih edilmiştir. Metalik renklidir. Ergonomik olarak izleyiciye yansıtılmaktadır. Modernizmle birlikte tercih edilmeye başlanan bir tasarım şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Zemin, seramik döşemedir. Parlak beyaz veya gri renktedir. Film sahnelerinde bu zeminlerin fazla ses çıkardığı görülmektedir; bu nedenle ergonominin olmadığı izleyiciye yansıtılmaktadır. Modernizmle birlikte tercih edilmeye başlanan bir tasarım şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Mobilyada, çelik, plastik ve deri kumaş kullanılmıştır. Metalik, siyah ve ana renklidirler. Film sahnelerinde bu mobilyaların ergonomikliğine

oldukça dikkat çekilmiştir. Plastik ve renkli malzemeli mobilyalar Pop Art akımının ürünü olarak, çelik ve deri kumaşlı mobilyalar ise Bauhaus akımının ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.3. Modernizm Döneminin Farklı Tasarım Dallarına Yansımaları

Modernizm, doğuşuyla birlikte tüm dünyada yankı uyandırmıştır. O dönemde tüm sanatçılar eserlerini modernizmin etkisiyle icra etmişlerdir. Modernizme sıcak bakmayanlar olsa da zaman içerisinde ya geri planda kalmışlar ya da yönelimlerini değiştirmişlerdir. Çalışmanın bu bölümünde modernizmin; mimarlık, resim, heykel ve grafik sanatı üzerindeki etkilerinden kısaca bahsedilmiştir.

Modernizmin ilk yansımaları mimarlık alanında görülmektedir. Modern mimarinin yalnızca bir üslup değil, yapılı çevre sorunlarına cevap veren yöntemler üretmesi için girişimler 1928'de bir araya gelen CIAM (Congrès Internationaux d'Architecture Moderne) La Sarraz Bildirisi'yle belirginleşir (Bkz. Conrads, 2007: 92-96). 1927'de Deutscher Werkbund tarafından Stuttgart'ta davetli 17 mimarın katılımıyla düzenlenen konut sergisinin ardından 21 projenin gerçekleştirilmesiyle oluşan Weissenhof yerleşmesi, modernist dilin en özgün örneklerinden biri olarak karşımıza çıksa da dönemin önemli tartışmalarından 'sosyal konut' sorununu göz ardı etmesi sebebiyle eleştirilir ve bir anlamda ilk CIAM kongresinin konusunu belirlemiş olur. Mimarinin "temel kavramlarına ve topluma karşı mesleki sorumluluklarına" işaret eden kongrede, ayrıca modernist akımın ekonomik verimlilik ilkesi üzerinden hareket ederek rasyonel ve standartlaşmış yöntemlerle hızlı üretim sürecine taşınması da tartışılır. Bir yıl sonra 1929'da Frankfurt'ta toplanan grup, ucuz, hızlı, akılcı, fonksiyonel ve standart mekân üretimi fikrini 'minimum yaşam alanı' konsepti ile birleştirir. 1930'lara gelindiğinde modern mimarlığın temelleri evrensel, ortak bir dil üzerinden okunabilir hale gelmiştir (Sezer, 2019).

Modern hareket 20. yüzyılda mimaride oldukça ifadeci bir tutum izler. Sahip olduğu iki özellikten biri; bilime ve teknolojiye, sosyal bilimlere ve akıllı

planlamacılığa olan inancı, ikincisi hıza ve makinelerin gümbürtüsüne olan romantik inancıdır… bunları Muthesius'ta, Werkbund hareketinde, sonuç olarak Groupius'un Bauhaus'unda ve bir başka İtalyan Futurist Sant'Elia'da onların mimari müjdelerini temsil eder. Bu Sant'Elia'nın çizimlerinde, Groupius'un 20. yüzyılda teknolojik uygarlık ile birleşmiş yeni şehircilik anlayışına tercümanlık eden binalarında gördüğümüz ayni mimaridir (Biçer,2006).

Şekil 5.48. Sant Elia'nın çizimi (Wikipedia, 2013)

Sant Elia'nın bu çizimleri tahminen 1912-1914 yılları arasında çizilmiştir. Bu çizimde (Şekil 5.48), çok katlı betonarme binalar, çok katlı otoyol, fabrika tasvir edilmiştir. Oldukça endüstriyel ve çelik strüktürün her tasvirde kullanıldığı bir çizimdir.

Mimarlık alanında eserleri en çok konuşulan Mimar Le Corbusier olmuştur. Le Corbusier, mimarlık görüşünü beş temel ilkeye dayandırır: Kolonların duvarları taşıyıcı olmaktan kurtararak bütün yükü alması; yapının taşıyıcıları ve duvarların işlevsel yönden birbirinden bağımsız olması; betonarme strüktürün teknik özelliğin dışında estetik öğe olarak kullanılması; serbest cephenin bir parçası olarak yatay bant şeklinde uzanan pencerelerin iç mekanı aydınlatması; son olarak en üst katta binanın doğal çevreyle uyumunu sağlamak için çatıların teras bahçeye dönüştürülmesi (Mimdap, 2009).

Şekil 5.49. Villa Savoye (Arkitektuel, 2017)

Le Corbusier, mimarlık tarihi açısından önemli olan bu meşhur modernist villayı (Şekil 5.49); 1929 yılında, Fransa'nın Poissy bölgesinde inşaa etmiştir. Bu tasarımını da diğer tasarladığı yapılardaki gibi beş temel presibine dayanarak kurgulamıştır. 2016 yılında Villa Savoye 'Dünya Mirası' olarak ilan edilmiştir. Modernizm, resim sanatında da belirgin bir değişime neden olmuştur. 1. Dünya savaşından sonra ülkelerde kaos ortamı oluşmuştur. Tüm insanlarda kafa karışıklığı, bunalım hali olmuştur. O dönemin ressamları tablolarında duygusal tasvirler yapmışlardır.

Şekil 5.50. Max Beckmann'a ait The Night isimli resim (Wikipedia, 2021b)

Beckmann'ın çalışmasında (Şekil 5.50) figürlerin birbirleriyle aşırı temas halinde olduğunu görürüz. Mekânın içine sıkışmış figürler, dar açılar, keskin kontürler mekânın içinde sıkışmışlık hissi yaratmaktadır. Ön tarafta duran iki mumdan, birinin sönmüş ve devrilmiş diğerinin ise yanmakta olduğu görülmektedir. Resmin konusu iç mekânda geçmektedir, Beckmann o dönemdeki toplumsal ve politik olaylara sembolik göndermeler yapmaktadır. Resimde 4 erkek ve 4 kadın

figür vardır. Resimde kontürlerin keskin olduğu biçimsellik anlayışı sayesinde sanatçının vurgulamak istediği korku ve işkence sahnesini hissetmekteyiz. Kutunun içine sıkışmış hissi yaratan bu çalışma yaşanan olayın psikolojik etkisini etkili bir şeklinde ortaya koymaktadır. İnsan ırkını işkence, soykırım gibi insanlık dışı eylemlerle azaltmaya yönelik yapılan her hareketin distopyayı beslemesi ve toplumda derin yaralar açılmasına sebep olması tarihsel süreçte birçok kez karşılaşılan bir durumdur. Bu tip koşulların toplumları ve sanatçıları ciddi bunalıma soktuğu ve ilerleyen zamanlarda sanatın işleyişinde de değişimlere sebep olduğu gözlenmektedir. Resim sanatında ekspresyonizm savaşın, soykırımın, sefaletin sanatçılar tarafından ifade dili olması ve bir diğer anlamda da distopya kavramının ortaya çıkmasıyla ekspresyonizmin distopik bir yapının parçası haline gelmesi söz konusu olmuştur (Bağcı, 2019)

Modernizm döneminde, ressamlar gibi heykeltraşlar da soyutluğa yönelmişlerdir. Sanatlarında kullandıkları malzemeleri, stilleri büyük bir değişime uğramıştır. 20.yüzyılda heykel sanatı üç boyutlu bir üretim olarak diğer sanatsal üretimlerden farklı olanaklarla gelişim ve değişim göstermiştir. Bunun nedeni hem malzeme kullanımındaki yenilikler hem de modernist dönemle birlikte farklı bir algılama biçiminin oluşmasıdır. Heykel dendiğinde akıllara ilk gelen Giacometti'nin sıkıştırılmış biçimlemesi değil de, daha çok kütleselliğiyle öne çıkan örneklerdir (Erol, 2011).

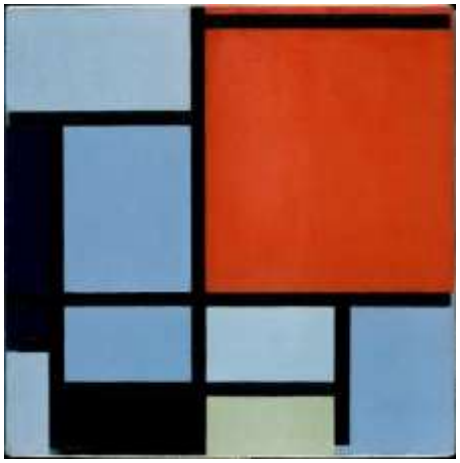

Şekil 5.51. Henry Moore'a ait, Uzanan Figür isimli Heykel (Arthipo, 2021)

Moore'un açıklaması şöyledir; Üç temel figür duruşu vardır; ayakta, oturan ve uzanan. Bu üç farklı hareket içinde, uzanan figür, kompozisyon ve mekan içindeki

"boşluk" (space) algısını özgürleştirir. Oturan figür altlıktan bağımsızlaşamaz, fakat uzanan figür her mekanda kurgulanabilir, dolayısıyla hem bağımsız hem de dengeli olması farklı denemelere olanak tanır (Erol, 2011).

Grafik sanatını incelemek gerekirse, ilk olarak De Stijl grubu üyelerinden; Piet Mondrian'ın 1921 yılında yaptığı 'Kompozisyon' isimli tablosunda, modernizmin etkisinin görüldüğü söylenilebilir (Şekil 5.52). Bu tablo, De Stijl grubunun yaptığı tüm tasarımların konseptini belirlemiştir.

Şekil 5.52. Piet Mondrian, Kompozisyon tablosu (Arthipo,2021)

Şekil 5.53. Laszlo Moholy-Nagy Büyük Demiryolu Resmi (Canvastar, 2014)

1919 yılında sanat ve tasarım alanlarında eğitim vermek amacıyla Almanya'da Walter Gropius tarafından kurulan Bauhaus okullarının amacı, sanatçıya aynı zamanda nitelikli bir zanaatçı kimliği kazandırmaktı. Bauhaus'a göre işlevsellik, biçimi yönlendiren en önemli unsurdu. Fotoğraf ve tipografiyi görsel bir iletişim diliyle kullanan Laszlo Moholy-Nagy, Bauhaus'un grafik tasarım alanındaki en önemli temsilcilerinden biri olmuştur (Sürmeli,2014).

Genel olarak modernizm döneminin grafik tasarımları incelendiğinde (Şekil 5.52., 5.53), doğanın formları ve renklerinden ilham alınmıştır. İncelediğimiz sanat dalları içerisinde grafik tasarım sanatı, mobilya tasarımlarıyla aynı mottoyla gelişim göstermiştir.

5.4. Bölüm Özeti

Bu bölümde; modernizmin o dönemde ekol olmuş ofis mobilya örnekleri üzerinden incelemeler yapılmıştır. Daha önceki bölümlerde araştırmış olduğumuz modernizmin o dönemde çekilmiş; Play Time ve Mon Oncle filmlerindeki mobilya tasarımları ve inanların modernizme bakış açıları incelenmiştir. Sonrasında ise farklı tasarım dallarındaki modernizm yansımaları görseller üzerinden değerlendirilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ofis mobilyalarının modernizm sürecindeki gelişimini kavrayabilmek için; modernizmin ofis mobilyalarını tanımak gereklidir. Bu nedenle modernizm akımının; tüm tarihsel süreçleri ve tasarım felsefeleri ele alındı. Ofis mobilyası olgusunu anlayabilmek için de; ofis mekanlarının nasıl var olduğu ve nasıl kurgulandığından bahsedildi. Tüm bu araştırmalar tamamlandıktan sonra, modernizm dönemindeki ofis mobilyalarının, strüktürel, kompenent, malzeme ve ürün-kullanıcı açısından özellikleri incelendi. Toplanan tüm bu verilere dayanarak görseller üzerinden incelemeler ve değerlendirmeler yapıldı. Modernizm döneminde ekol olmuş ofis mobilyaları detaylıca incelendi. Bu incelemelere dayanark, Jaques Tatti'nin; Play Time ve Mon Oncle filmlerinde ki; modernist mekanlar, modernist mobilyalar, modernist ofis mobilyaları ve tüm bunların kullanıcıları açısından nasıl değerlendirildiği ele alındı. Son olarak da modernizmin mimariye, resime, heykele ve grafik tasarımına nasıl yansıdığından bahsedildi.

Endüstrileşmenin başlamasıyla birlikte tüm sanat dallarında köklü bir değişim yaşanmıştır. Tasarım alanlarında; uygulama yöntemleri, yenilikçi malzeme çeşitliliği, sanatçılarda ufuk olmuş, tasarım felsefelerinde alternatiflerin doğmasına neden olmuştur. Bu nedenle topluluklar arasında tasarım alanları için görüş ayrılıkları yaşanmıştır. Endüstriyle gelişen akımlarda; başlarda el işçiliğinin yok olmaması için büyük uğraşlar verilse de, sonunda sanatçıların yönelimi bu yönde olmuştur.

1. Dünya savaşından sonra, ekonomik sıkıntılardan ve kaostan kurtulmak isteyen topluluklar, yeni bir düzen oluşturabilmek için uğraşmışlardır. Modernizmin tam olarak böyle doğduğunu söylemek mümkündür. Yeni düzende bir araya gelen sanatçılar, yeni teknolojilerle ve malzemelerle; hem strüktür olarak hem de komponent olarak tasarımda 'daha önce görülmemiş' tasarıma ulaşmışlardır.

Modernizmde bir tasarımı tanımak için mottosunu bilmek gerekmektedir. Modernist tasarımlar;

- Gösterişten uzaktır.
- Strüktürüyle ön plandadır.
- Matematik ve denge hakimdir.
- Teknolojik gelişmelerden faydalanır.
- Az malzemeli, az bağlantılı olmalıdır.
- Antopometri ve ergonomi düşünülerek tasarlanılır.
- Tamamen kullanıcıya hizmet etmek için vardır.
- Doluluk- boşluk dengesi vardır.
- Statüsü yoktur, eşitçilik vardır.

Modernizmin gelişimiyle, ofis mekanlarının gelişimi beraber olmuştur. Ofis mekanlarının kurgulanmasında oluşan alternatifler, ofis mobilyası sektörünün oluşmasına sebebiyet vermiş, sanatçılar mobilya tasarımını; ofis mekanlarını düşünerek tasarlamaya başlamışlardır. Örneğin, önceki dönemlerde sandalye; oturmaya yarayan bir gereç olarak düşünülürken, modernizm döneminde sandalye; çalışmak için, dinlenmek için, yeme-içme için, ayrı olarak düşünülmeye başlanmıştır.

Modernizmin ofis mobilyaları incelendiğinde, belirgin bazı özellikleri olduğu görülmüştür. Strüktürü incelendiğinde; Yumuşak geçiş, antropometrik ölçü, ergonomi, az malzeme, sadelik görülmektedir. Komponent özellikleri incelendiğinde; çıplaklık ve tüm bağlantıların ayrı ama bütünsellik yaratacak şekilde tasarlandığı görülmektedir. Ve yine, ofis mobilyalarında çalışan konforu ve verimliliği için teknolojik sistemlerin geliştirildiği ve uygulandığı incelemelerden çıkarılan bir sonuç olarak görülmektedir.

Tüm bu verilere modernizm döneminde ekol olmuş ofis mobilyaları örnekleri üzerinden ulaşılmıştır. Bu dönemde farklı tasarım dallarından sanatçılar dahi ofis mobilyası tasarımları yapmıştır. Bu o dönemde bu sektörün ne kadar ön planda olduğunun bir göstergesidir. Örneğin; Le Corbusier bir mimardır ancak çok sayıda mobilya tasarımı vardır; mimarisinde kullandığı dili, mobilya

tasarımlarında da kullandığı görülmektedir. Bundan yola çıkarak, Jaques Tatti'nin film incelemeleriyle birlikte, dışarı çıkıldığında; çelik binalar, içeriye girildiğinde; metalik renkler, çelik malzemeli mobilyaların çevrede ve tüm mekanlarda ruhsuzluğa sebebiyet verdiği görülmüştür. Ancak; Tatti filmlerinde insanların ruh hallerine bakıldığında, tüm bu soğukluklara, teknolojik yeniliklerdeki aksaklıklara rağmen modernizmden memnun oldukları, yeniliklere adapte olmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu durum, önceki dönemlerdeki kaos ortamından, savaşlardan, ekonomik sıkıntılardan kurtulmanın en iyi yöntemi olduğu söylenilebilir.

Jaques Tatti'nin filmlerine bakıldığında, modernizmin tasarımlarıyla alakalı görüşlerini sıralamak mümkündür.

- Çıplaklık, Geçirgenlik
- Kimliksizlik
- Ergonomik olma
- Ruhsuzluk
- Eşitçilik
- İşlevsellik
- Alışılmış dışı olma
- Teknolojiden fazlasıyla yararlanma

Bu özellikler okunduğunda tasarımlarla alakalı bir fikir oluştursa da, Bay Hulot bu tasarımları algılamada ve kullanmakta güçlük çekmektedir. Bunun nedeni; yaşadığı kişisel düzende bu tasarımların hiçbirinin, benzerleri dahi olmaması ve insanların bu duruma -kendisinin aksine- çoktan alışmış olmalarıdır.

Ofis mobilyalarının, modernizm döneminden önce 'sadece çalışmak için' tasarlanmadığı görsel incelemelerinde görülmektedir. Gelişen ofis mekanlarıyla birlikte oluşan ofis mobilyası sektörünün, daha önce denenmemiş olması sanatçılar arasında yarış haline girmelerine sebep olmuş. Aynı dilde, aynı tekniklerle farklı tasarımlar oluşturulsa da; Tatti'nin gözüyle bakıldığında, birbirine benzeyen tasarımlar ortaya çıkmıştır. Çalışmak için tasarlanan mobilya elemanları zamanla insanların mutfaklarına, salonlarına girmeye başlamış, ne işe yaradığı belli olmayan mobilyalar haline gelmişlerdir.

21. yüzyılda oluşan bilinçli tüketici, bu durumdan kurtulmayı başarmıştır. Tasarımcıyı halkın yönlendirdiği bu dönemde, ürün-kullanıcı yorumlarına erişilebilmesiyle birlikte doğru alış-veriş yapılmaya başlanmıştır. Küçülen mekanlar, işlevsel, ergonomik ve bunlarla birlikte estetik olan mobilyalara yönelimi sağlamıştır.

Ofis mobilyası tasarımlarına ve sektörüne, modernizmin başlangıcından günümüze dek, belirli nedenlerle birlikte tüketici yön vermiştir. Örneğin;

- Modernizmin başlarında sivri hatlı ofis mobilyalarının üretilmesiyle birlikte tüketici bunun kullanıcısına zarar verebilceğini deneyimleyerek tasarıma yön vermiştir.
- Modernizmin gelişim döneminde bütün mobilya tasarımlarının birbirine benzemesiyle birlikte tüketici her mekan kurgusunda aynı mobilya elemanlarını kullanmaya başlamış, tasarıma yön vermiştir.
- Çağdaş döneme geçildiğinde tüketicide, modernizmin iyi yönlerine ve kötü yönlerine dair bir fikir oluşmuş; böylelikle tüketici, ihtiyaçları doğrultusunda tasarıma yön vermiştir.
- 2019'un sonlarına doğru ortaya çıkan Covid-19 salgınıyla birlikte iş yerleri evden çalışma sistemine geçmiş böylelikle tüketici evlerinde çalışma alanları düzenlemek durumunda kalmış ve tasarıma yön vermiştir.

Evden çalışmanın, çalışanlar için eksi yönleri, iş veren için ise -organizasyonun verimli olması halinde- artı yönleri vardır. Çalışan için; dikkat dağınıklığı, motivasyon eksikliği, sosyalleşmenin kısıtlanması, konfor alanı yetersizliği vb. durumlar yaşanırken, iş veren için; finansal giderlerin azalması, iş kazası oranlarının düşmesi, iş yeri için gerekli ihtiyaçların azalması, çalışan sorunlarının ofis içine yansımaması gibi durumlar yaşanmaktadır. 2 yıldır devam eden Covid-19 salgının bitmesi halinde bahsi geçen sebeplerden dolayı çoğu iş yerinin evden çalışma programıyla devam edeceği öngörülebilir. Bu da ofis mekanlarının küçülmesine ve kurgu tiplerinin değişmesine neden olacaktır. Bundan yola çıkarak aşağıda, pandemiden önce ve pandemiden sonra olamak üzere; bir mimarlık şirketinin iki adet ofis kurgu senaryosu yapılmıştır.

1 yönetici, 5 mimar, 1 sekreter ve 1 temizlik görevlisinin çalıştığı bir mimarlık şirketinin, pandemiden önce 140 m^2 olan bu ofis mekanında tam verim alınabilmektedir (Grafik 6.1.).

Şekil 6.1. Pandemi öncesi ofis planı Şekil 6.2. Pandemi sonrası ofis planı

Şekil 6.1'deki plana göre, bu mimarlık ofisinde, tüm çalışanlar için özel kullanımına ait ofis mobilyaları kullanılmış; ofis mekanı, çalışan haklarını gözeterek kurgulanmıştır.

Pandemiyle birlikte bu şirket evden çalışma programına geçmiştir. Çalışanlar ve yönetici haftanın yalnızca bir günü bir araya gelmektedir. Pandemiyle 70 m^2 bu ofis mekanına geçilmiş ve tam verim alınabilmiştir (Şekil 6.2). Evde çalışma için gerekli teknolojik ihtiyaçlar şirket tarafından çalışana tesis edilmiştir. Evde, herhangi bir teknik sorun yaşandığında ofisteki bilgisayar alanı kullanılmaktadır. Mimarlar ofisi kullandıkları günlerde toplantı odasında çalışmaktadırlar. Toplantılar, ofiste çalıştıkları gün harici bir günde organize edilmektedir.

Bu senaryoya göre;

- Tezin 3. bölümünde bahsettiğimiz ofis kurgu tiplerine alternatifler geleceği,
- Ofis mobilyaları, iş yerlerinden çok evlerde kullanılacağından ev tipi, portatif ofis mobilyası tasarımlarının gelişeceği

- Kısıtlı ofis mekanlarında -kısa süreli de olsa- çok kişi bulunacağı için işlev değiştirebilen ofis mobilyalarına talep olacağı,
- Mobilya sektöründe tasarımların, modernizmin başlangıç zamanlarındaki gibi kimliksizleşmeye başlayacağı

öngörülebilmektedir.

Sonuç olarak; 21. yüzyılda ofis mekanlarında çalışan haklarını gözeten mekan kurguları ve ofis mobilyaları kullanılmıştır. Bu ofis mobilyalarına bakıldığında modernizmin gelişim sürecinde tasarlanan ofis mobilyalarının kullanıldığı ya da bu tasarımlardan esinlenilerek yeni tasarımlar yapıldığı görülmektedir. 2 yıl öncesine kadar, ofis mobilyalarının, 21. Yüzyılda yerini bulduğunu söylemek mümkün olabilir. Bay Hulot'un yeğeni Gerard'ın mutfakta yemek yediği ayarlanabilir sandalye, birkaç yıl önceye kadar sadece çalışmak için kullanılmaktaydı ancak günümüzde yaşanan Covid-19 salgını sebebiyle birçok şirket, çalışanlarına evden çalışma olanağı sunmuştur. Bu sebeple ofis mobilyaları insanların evlerine girmeye başlamıştır. Küçük konut dairelerinde çok fonksiyonlu mobilyalar tercih edilmek zorunda kalınmıştır. Örneğin bir yemek sandalyesi alınırken bunun çalışmaya uygunluğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu da aslında Jaques Tatti'nin filmlerinde gördüğümüz mobilya kullanımındaki kafa karışıklığının, mecburi olarak günümüzde yaşandığını göstermektedir. Modernizmin başlarında; bilinçsiz tüketicinin yarattığı mobilyadaki kimlik kargaşasını, günümüzde bilinçli tüketici hayat şartlarının değişmesiyle yaşamaktadır. Mobilyada kimlik kargaşası yaşansa da, bu dönemin, ofis mobilyası sektörüne hareket getireceği, ekol olacak ofis mobilyası tasarımlarının görüleceği söylenebilir.

KAYNAKLAR

Acikhavasiir, 2011. Erişim tarihi: 01.03.2011. https://acikhavasiir.blogspot.com /search?q=WALTER+GROP%C4%B0US

Addo, 2019. Erişim tarihi: 16.05.2019. https://addo.com.tr/mutlu-yillargropius/

Altınkoç, Y., 2005. Büro Binaları ve Tasarımında Temel İlkeler ve İç Mekân Organizasyonu, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 88s, İstanbul.

Archdaily, 2014. Erişim tarihi: 16.10.2014 https://www.archdaily.com/545580 /office-building-200-nissen-and-wentzlaff-architekten/ 540a90ecc07a808f0a0000a0-office-building-200-nissen-and-wentzlaff-architekten-floor-plan?next_project=no

Arkeofili, 2019. Erişim tarihi: 08.04.2021. https://arkeofili.com/sehir-hayatinin-ilk-adimlari-catalhoyuk/

Arkitektuel, 2017. Erişim tarihi: 15.02.2017. https://www.arkitektuel.com/villa-savoye-2/

Arkitektuel, 2019. Erişim tarihi: 08.09.2019. https://www.arkitektuel.com/bir-tasarim-ikonu-charlotte-perriand/modernist-bir-kadin-charlotte-perriand-19/

Arkiv, 2018. Erişim tarihi: 05.01.2018. http://www.arkiv.com.tr/proje/ sahibindencom-ofis-binasi/1619

Arthipo, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://www.arthipo.com/tr-tr/kompozisyon-1921-piet-mondrian.html

Artsandcraftshomes, 2018. Erişim tarihi: 22.10.2018. https://artsandcrafts homes.com/interiors/evolution-of-the-morris-chair

Bağcı, E., 2019. Modernizmden Günümüze Resim Sanatında Ütopik ve Distopik Mekânlara Bir Bakış, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 115s, İstanbul.

Benligiray, S., 2007. Ücret Yönetimi, Beta Yayınevi, 258s, İstanbul

Bestempirestatebuilding, 2016. Erişim tarihi: 16.05.2016. https://bestem pirestatebuilding.blogspot.com/2020/10/empire-state-buildinginterior-photos.html

Biçer, K., 2006. Modernizm ve Endüstriyel Devrim Işığında Çağdaş Tasarımın Temeli, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 84s, İstanbul

Boyla, O., 2011. Mobilya Tarihi, Elektronik kitap, 235s, Erişim tarihi: 02.14.2019 https://www.academia.edu/38355082/Oya_boyla_mobilya_tarihi

Britishhistory, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://www.british-history.ac.uk/survey-london/vol16/pt1/plate-63

Careers.google, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://careers.google.com/locations/dublin/

Camenzindevolution, 2011. Erişim tarihi: 24.03.2011. https://www.camenzindevolution.com/Office/Google/Google-Office-Moscow

Canvastar, 2014. Erişim tarihi: 05.02.2014. https://www.canvastar.com/laszlo-moholy-nagy-buyuk-demiryolu-resmi-kanvas-tablo

Christies, 2005. Erişim tarihi: 08.11.2005. https://www.christies.com/en/lot/lot-4604746

Dalga, P., 2007. Geçmişten Günümüze Ofislerin Gelişimi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 217s, İstanbul.

Dekopasaj, 2019. Erişim tarihi: 03.10.2019. https://www.dekopasaj.com/stor-kapakli-masif-amerikan-calisma-masasi

Demirkol, C.V., 2008. Batı Sanatında Modernizm ve Postmodernizm, Evrensel Basım Yayın, 227s, İstanbul.

Design-mkt, 2018. Erişim tarihi: 20.07.2018. https://www.design-mkt.com/84081-zig-zag-chair-rietveld-for-cassina.html

Discover, 2013. Erişim tarihi: 03.11.2013 https://discover.hubpages.com/living/Marianne-Brandt

Eker, M., 2002. Ofis Mobilyasında Değişen Tasarım Kriterleri, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 165s, İstanbul.

Erol, S., 2011. Heykelde "Boşluk" Kavrayışı: Modernizm ve Sonrası, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 201s, İstanbul.

Elektromanyetix, 2018. Erişim tarihi: 16.04.2018. https://elektromanyetix.com/bilim-adamlari/james-watt/

Finnishdesignshop, 2019. Erişim tarihi: 01.02.2019. https://www.finnishdesignshop.com/furniture-chairs-armchairs-tomato-chair-p-254-7.html

Güler, E., 2017, Ofis Mobilyası ve Günümüz Türk Tasarımcıların Tasarım Bağlamında İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Iwanttobearoitfeld, 2010. Erişim tarihi: 07.06.2010. http://www.iwanttobearoitfeld.com/carine-roitfelds-favorites/2009/8/29/le-corbusier.html

İndigodergisi, 2017. Erişim tarihi: 15.05.2017. https://indigodergisi.com/2017/05/ofis-tasarimlarinda-yeni-trendler/

Kalelimimarlik, 2019. Erişim tarihi: 02.05.2019. https://kalelimimarlik.com.tr/charles-ray-eames/

Kavrakoglu, 2014. Erişim tarihi: 11.07.2014. https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-69-le-corbusier-1918-purizm/

Koç, S., Ertaş, Ş., Konakoğlu, Z.N., 2017. Modernizmle Birlikte Bauhaus Akımı ve Trend Olan Mobilyalar, İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi, 957-969.

Kimnezamanicatetti, 2015. Erişim tarihi: 14.10.2015. https://www.kimnezamanicatetti.com/lokomotif/

Markut, 2021. Erişim tarihi: 05.01.2021. https://www.markut.net/sayi-5/tasarimda-malzeme-karton/

Medium, 2019. Erişim tarihi: 09.02.2019. https://medium.com/@mtoramanofis/ofislerin-tarihi-9e1812a49c45

Mimdap, 2009. Erişim tarihi: 22.05.2009. http://mimdap.org/2009/05/dunyanyn-siluetini-dedhithtiren-mimar-le-corbusier/

Moca, 2017. Erişim tarihi: 22.04.2017. https://www.moca.org/exhibition/peter-shire-naked-is-the-best-disguise

Movochair, 2019. Erişim tarihi: 03.10.2019. https://www.movochair.com/post/the-death-of-the-open-office

Nejat F., 1997. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1. Yem Yayınları. 672s, İstanbul.

Noever-design, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. http://www.noeverdesign.com/project-office-work-in-bed-bueroarbeit-im-bett.html

Ntv, 2016. Erişim tarihi: 10.12.2016. https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/zaha-hadidin-tasarimlari-new-yorktasergileniyor,9ErTy0wvLUaTAzF5d3z-Sw/t68RvXtVw0mefPVe_-zZVQ

Oggusto, 2020. Erişim tarihi: 19.08.2020. https://www.oggusto.com/dekorasyon/tasarim-tarihinin-ilkleri

Pamono, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://www.pamono.eu/german-panton-chairs-by-verner-panton-for-vitra-1960s-set-of-4

Pinterest, 2015. Erişim tarihi: 09.01.2015. https://tr.pinterest.com/pin/361484307593819101/

Pinterest, 2018. Erişim tarihi: 04.08.2018. https://www.pinterest.pt/pin/611926668098207983/

Pinterest, 2021a. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://tr.pinterest.com/pin/257620041165213670/

Pinterest, 2021b. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://tr.pinterest.com/pin/84020349273287193/

Popdeko, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://popdeko.com/mb-deri-sandalye-siyah-2

Ppt-online, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://en.ppt-online.org/122751

Qz, 2018. Erişim tarihi: 10.08.2018. https://qz.com/work/1351903/the-history-of-the-office-chair/

Sah-archipedia, 2019. Erişim tarihi: 17.06.2019. https://sah-archipedia.org/buildings/WI-01-RA18

Sarı, B., 2019. Modernizmden Postmodernizme Tüketimin Evrimi ve Ekonomi Politiğini Anlamak, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 70, 554-568.

Sarıcıoğlu, P., Yaman, M., 2017. Kinetik Mimari Elemanların Ofis Yapılarında Kullanımı, International Academic Research Congress, 881-888.

Sezer, Ö., 2009. Bauhaus'un Modern Mimari Kültürünün Yayılmasındaki Rolü, Mimarist Dergisi, 48-55.

Shaowenwang, 2009. Erişim tarihi: 05.04.2009. http://shaowenwang-arch1201-2009.blogspot.com/

Slam, 2018. Erişim tarihi: 06.12.2018. https://www.slam.org/collection/objects/39292/

Smow, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://www.smow.com/walter-gropius/f51-gropius-armchair.html

Socialdesignmagazine, 2012. Erişim tarihi: 14.11.2012. https://tr.socialdesignmagazine.com/mag/design/poltrona-barcellona-ludwig-mies-van-der-rohe/

Socialdesignmagazine, 2014. Erişim tarihi: 23.03.2014. https://tr.socialdesignmagazine.com/mag/design-cult/la-poltrona-chaise-longue-di-le corbusier-la-vera-macchina-per-riposare/

Socialdesignmagazine, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://tr.socialdesign magazine.com/mag/products-selection/product/sgabello-mezzadro-rosso-design-achille-castiglionipier-giacomo-castiglioni-for-zanotta/

Sozluk, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://sozluk.gov.tr/

Sürmeli, K., 2014. Amerikan Grafik Tasarımında Avrupa Modernizmi, E-Journal of New World Sciences Academy, 9(2), 101-110.

Şener, M., Şenyurt, O., 2015. Play Time' Filmi ve Modern Mimarlık Kuramlarına İlişkin Eleştirel Bir Deneme, Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 41, 207-228.

Tasarimakademi, 2018. Erişim tarihi: 10.01.2018. https://www.tasarimakademi .org/art-nouveau-sanat-akimi.html

Thecityasaproject, 2012. Erişim tarihi: 19.08.2012. http://thecityasaproject.org /wp-content/uploads/2012/08/Firenze_A.png

Thehomelifemag, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://tur.thehomelife mag.com/top-10-karim-rashid-furnituredesigns?__cf_chl_jschl_tk__ =pmd_Fdssy0GaF0FPUMyizfBhX6DHVqttwC0Am2HhfnUDjjY-1630348980-0-gqNtZGzNAfujcnBszQm9

Tubitak, 2019. Erişim tarihi: 30.11.2019. https://bilimgenc.tubitak.gov.tr /makale/sanayi-devriminin-itici gucu-wattin-buhar-makinesi

Wordpress, 2015. Erişim tarihi: 29.07.2015. https://eltornilloquetefalta.files. wordpress.com/2015/07/silla-thonet-2.jpg

Wikiart, 2013. Erişim tarihi: 16.08.2013. https://www.wikiart.org/en/allen-jones/table-1969

Wikimedia, 2008. Erişim tarihi: 08.01.2008. https://upload.wikimedia.org /wikipedia/commons/3/3c/Art_Nouveau_Dining_Masson.jpg

Wikimedia, 2016. Erişim tarihi: 12.03.2016. https://commons.wikimedia.org /wiki/File:Rietveld_chair_1.JPG

Wikimedia, 2021a. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://upload.wikimedia.org/ wikipedia/commons/3/3f/Florence.Uffizi_Gallery_and_Palazzo_Vecchio_ %283611947576%29.jpg

Wikimedia, 2021b. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://upload.wikimedia.org/ wikipedia/commons/7/7e/Admiralty_office_Whitehall_1760_D_Cunego .jpg

Wikipedia, 2010. Erişim tarihi: 22.01.2010. https://tr.wikipedia.org/ wiki/William_Morris

Wikipedia, 2013. Erişim tarihi: 28.03.2013. https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Casa_Sant%27Elia.jpg

Wikipedia, 2021a. Erişim tarihi: 30.04.2021. https://en.wikipedia.org/wiki/Art_Deco

Wikipedia, 2021b. Erişim tarihi: 22.01.2021. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=The_Night_ (painting)&action=history

Wsj, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. https://www.wsj.com/articles/

Yararel, B., 2013. Endüstri Devrimiyle Birlikte Değişen Üretim-Tüketim Kavramlarının Günümüz Mobilya Tasarımı Üzerindeki Etkileri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 119s, İstanbul.

Yetiz., A., 2009. Ofis Mobilyaları ve Ofis Mobilyalarının Tasarımını Etkileyen Ergonomi Faktörünün İncelenmesi, Adana'da Bir Banka Örneği, T.C Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 210s, Adana.

Yılmaz, A., 2005. Dünden Bugüne Mobilya Tasarımı ve Teknolojisi, Şahıs yayını. 294s, İstanbul.

Yonetimbilimi, 2021. Erişim tarihi: 09.07.2021. http://yonetimbilimi.com/is-dunyasindan-yonetim-felsefeleri-taylorizm/

Yüksel, E. 2008. Ekolojik Kapsamda Malzeme ve Mobilya Tasarımına Etkileri. Mimar Sinan Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Sanatta Yeterlilik Tezi, 191s, İstanbul.

10marifet, 2008. Erişim tarihi: 29.07.2008. https://10marifet.org/yazi/ikea-montaj-kilavuzlari/

2il, 2012. Erişim tarihi: 26.10.2021. https://2il.org/wp-content/uploads/2012/10/Empire-State-Building-old-rare-photos.jpg

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Merve Nur YAVUZ

Eğitim Durumu

Lise : Özel Maltepe Coşkun Anadolu Lisesi, 2012

Lisans : İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mühendislik ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 2016

Yüksek Lisans : İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, 2021

Yayınları

Narter, Ç., Yavuz, M.N., 2021. A Review on the Development of Office Furniture During the Era of Modernism. International Journal of Advanced Research and Review, 6(6), 1-13.